

Поліська аналітика

**Активізація
аналітичної
діяльності молоді -
шлях до розвитку
громадянського
суспільства в Україні**

Всеукраїнська
Школа Аналітики

№ 2/2011

National Endowment for Democracy

Supporting freedom around the world

У черговому номері журналу «Поліська аналітика» представлені статті учасників Всеукраїнської Школи аналітики, яка проводилась Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень в рамках проекту «Активізація аналітичної діяльності молоді - шлях до розвитку громадянського суспільства в Україні», профінансованого Національним фондом підтримки демократії (NED).

Даний проект спрямований на підготовку молодих фахівців та залучення активної молоді з досвідом науково-прикладної чи експертної діяльності до аналітичної оцінки суспільно значимих заходів, які мають вплив на політичний та соціально-економічний розвиток держави та становлення громадянського суспільства.

“ПОЛІСЬКА АНАЛІТИКА”
щоквартальний
інформаційно-аналітичний
журнал

2/2011

Журнал є офіційним
виданням Чернігівської
міської молодіжної
громадської організації
“Поліський фонд
міжнародних та
регіональних досліджень”

Керівник проекту:
Юрій Вдовенко
vdovenko@pfirs.org

Головний редактор:
Геннадій Максак
genmax@pfirs.org

Редакційна колегія:
Геннадій Максак
Юрій Вдовенко
Ірина Сидоренко
Максим Корявець

Поштова адреса:
14005, м. Чернігів,
Пр. Миру 68/916
Тел./факс:
0 462 661-127

Адреси в Інтернеті:
E-mail: info@pfirs.org
WEB: www.pfirs.org

Наклад: 300 примірників
Розповсюджується
безкоштовно.
Статті друкуються в
авторській редакції.

ЗМІСТ

Пуєва Вікторія ІНФОРМАЦІЯ - ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	2
Бойко Любов Роль громадських організацій в становленні громадянського суспільства	3
Поліщук Олена ІМІЖД ДЕРЖАВИ: чинники формування	5
Колотвін Павло Привид революції та соціальні мережі	6
Грановський Євгеній Положення України в мирі. Аналіз госу- дарственного долга	7
Геведзе Тетяна Аналіз реалізації економічних інтересів України на ринках Європейського Союзу	9
Килимник Євген Відсутність адекватної пенсійної системи в Україні	13
Сінченко Дмитро Безсистемний підхід або державні “комплекси”	16
Сінченко Дмитро Для “галочки”	18
Коваль Роман АБСЕНТЕІЗМ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ДИНАМІКА	20
Хомей Оксана ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ ЖІНОК В УКРАЇНІ	23
Живолуп Євгенія Ринок праці в Україні в умовах кризи	25
Нечипоренко Юлія Шахрайство у сфері трудової міграції української молоді	26
Саханда Марія Аналіз матеріального становища сімей в Україні	29
Матяж Світлана Особливості державної політики щодо діяльності меценатів в Україні	32
Войтович Юлія Перспективи уторського націоналізму в Україні	34
Сташина Марина, Пономарьова Марина Як забезпечити рівний доступ громадян з обмеженими фізичними можливостями до виборчих дільниць	35
Макуха Микола Кроки до підвищення прозорості роботи Черкаської міської ради	39

ІНФОРМАЦІЯ - ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

ПУЄВА ВІКТОРІЯ

Гадаю, важко переоцінити ту роль, яку відіграє у розвитку сучасного суспільства інформація. Усі наперебій стверджують, що сучасне суспільство є інформаційним. Не для кого не секрет, що інформація відіграє в житті людей величезну роль. Ми одержуємо її за допомогою наших органів почуттів з навколишнього світу, за допомогою розмовної мови від інших людей або із книг, добуваємо в процесі діяльності. Людське суспільство в міру свого розвитку досліджувало навколишній світ, накопичуючи про нього інформацію. Знання про навколишній світ і про самого себе дозволяють людині краще пристосуватися до життя.

У наш час проблеми інформації одні з найпопулярніших у науці. Зі створенням теорії інформації посилення на неї часто трапляються в працях учених найрізноманітніших спеціальностей.

Проблеми інформації досліджують інженери, історики, біологи, соціологи, журналісти та представники багатьох інших галузей науки.

Характерно, що інформація є глобальною проблемою сучасності, бо саме від неї залежить успішний розвиток суспільства. Крім того, інформаційна взаємодія різних груп людства – найважливіша форма соціальної взаємодії. Саме від цього залежить суспільний поступ. Інформаційний чинник в останні роки спричинив революційні зміни. Зараз увесь світ включений в єдину інформаційну систему, причому вона працює фактично в режимі реального часу. Інформація для людства є не тільки умовою, але й стимулом до дії, а дезінформація та інформаційний хаос викликають почуття невпевненості і безсилля. Велику роль у самопочутті суспільства відіграє також міра задоволення потреби в інформації. У нездоровому суспільстві, як правило, є почуття інформаційного голоду.

В даний час всі країни світу в тій чи іншій мірі здійснюють процес інформатизації. Неправильно обрана стратегія інформатизації

або її недостатні динамізм і мобільність можуть призвести до суттєвих, а часом драматичних змін у всіх сферах життя країни.

Як відомо, перша країна, яка почала інформатизацію – це США. Інші промислово розвинені країни світу, зрозумівши перспективність і неминучість цього напрямку, досить швидко зорієнтувалися і почали нарощувати темпи впровадження комп'ютерів і засобів телекомунікацій.

В даний час вся ділова і політична преса США сповнена нескінченних дискусій про втрату ринків збуту цієї країною в комп'ютерній, телекомунікаційній і мікроелектронній областях за рахунок витіснення США іншими розвиненими країнами як Японія, Німеччина тощо.

У більшості розвинених країн розуміють, що без надзвичайних зусиль відставання в області інформаційних і комунікаційних технологій може стати безповоротним для їх розвитку в цілому. Керівники деяких країн «третього світу» з наростаючою тривогою спостерігають за все більшим відставанням їх від промислово розвинених «побратимів», що здійснюють інформатизацію. І зрозуміло чому, адже це може призвести до того, що держава буде сприйматися як сировинний придаток співтовариства інформаційно та промислово розвинених країн.

Результатом процесу інформатизації є створення інформаційного суспільства, де маніпулюють не матеріальними об'єктами, а символами, ідеями, образами, інтелектом, знаннями. Та якщо розглянути людство в цілому, то воно в даний час переходить від індустріального суспільства до інформаційного.

Однією з відмінних особливостей життя в сучасному суспільстві є гігантське розвиток засобів масової інформації (газети, журнали, кіно, телебачення, радіо, Інтернет-видання).

Поставлені сучасними науково-технічними розробками на якісно новий

рівень і об'єднані засобами зв'язку у світовій інформаційно-комунікаційній мережі, вони надають надзвичайно сильний вплив на психологію величезної маси людей. Особливо сильно і чітко це виявляється в найбільш розвинених країнах Західної Європи, США, Японії, Великобританії.

За допомогою засобів масової інформації можливо маніпулювання громадською думкою, створення необхідних психологічних передумов для формування політичних рішень у різних сферах діяльності. Розвитку засобів масової інформації багато в чому сприяє процес інформатизації суспільства. Поява нових технічних засобів, інформаційних технологій, телекомунікацій забезпечує своєчасний збір, накопичення, оперативну обробку та передачу інформації в будь-яку точку світового простору. Як наслідок, стає можливим прийняття оперативних рішень і цілеспрямованих впливів на суспільство.

Це одна з причин, внаслідок яких уряди найбільш передових країн в останні роки стали приділяти велику увагу розвитку інформаційної сфери виробництва.

Поряд з позитивним впливом інформатизації суспільства на засоби масової інформації існує і негативне. Так, ряд вчених заявляють, що технічний прогрес у сфері масової комунікації служить в деяких випадках соціального регресу суспільства, так як часом руйнує століттями створювані соціальні комунікаційні зв'язки.

У свою чергу, і засоби масової інформації можуть впливати на процес інформатизації суспільства, рекламуючи нові інформаційні продукти і послуги, формуючи громадську думку про пріоритетність цього процесу порівняно з іншими, про першочергову важливість проведених заходів по його інтенсифікації, про роль інформаційної сфери в моделі майбутнього інформаційного суспільства.

Інформація все глибше і глибше проникає в життя людей, адже «виробництво» інформації весь час збільшується. Це закономірний процес і боротися з ним – все одно, що воювати з вітраками. Але постає проблема споживання інформації. Людина не може охопити і маленької частки того потоку, який проходить за різними інформаційними каналами кожного дня. Як результат – настає інформаційний вибух. Людина не здатна переробити таку велику кількість інформації, і тому ускладнюється сприйняття корисних та потрібних речей. У шаленому інформпотоці важко визначитись де достовірна інформація, а де ні. Цю проблему можна вирішити тільки шляхом упорядкування інформації, її сортування і спеціалізації. Звичайно це потрібно робити на рівні держави, яка має дбати аби інформація яка доноситься через ЗМІ була достовірною, об'єктивною та упорядкованою. Можливо, тоді ми відчуємо усі блага інформаційного суспільства!

Роль громадських організацій в становленні громадянського суспільства

Бойко Любов

Сфера діяльності організацій третього сектору в країнах Європи охоплює практично всі галузі життя людини – економіку, політику, науку, культуру, освіту. Розгалужена мережа молодіжних, професійних, жіночих, ветеранських, релігійних, а також елітарних організацій, аналітичних центрів та інших організацій третього сектору створюють основу громадянського суспільства, є вирішальним стабілізуючим фактором, гарантом демократичного шляху розвитку.

Рада Європи спробувала узагальнити стандарти, яким має відповідати закон про свободу об'єднань, ухваливши 10 жовтня 2007 року Рекомендацію Комітету Ради Європи стосовно правового статусу неурядових організацій у Європі (№СМ/Rec(2007)14). У цьому документі визначено основні засади та стандарти, на яких мають базуватись національні закони про діяльність організацій громадянського суспільства.

Однак, європейські та українські стандарти в цій сфері мають суттєву різницю, не на користь України. В результаті недосконала законодавча база для НУО та фактичне ігнорування органами влади багатьох власних нормативно-правових актів призвели до відставання України в розвитку громадянського суспільства.

Європейська інтеграція для України - це нові перспективи для партнерства, економічної інтеграції та співробітництва у культурній, соціальній та економічній сферах. Це також нові можливості для громадського суспільства, оскільки європейська політика сусідства вже зараз передбачає забезпечення розвитку громадянського суспільства. Одним із вимог до України на шляху до вступу в ЄС є адаптація українського законодавства до норм та стандартів Європейського Союзу. Оскільки законодавство Європейського союзу представляє ширше поле дій та можливостей для громадських організацій, то інтеграція України розширить можливості та участь в реформуванні державної політики України. Важливим моментом у інтеграційних процесах України є участь громадських організацій в Європейських програмах, що сприяє розвитку культурних, освітніх, технічних, наукових зв'язків, а також зв'язків у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Оскільки метою нашої організації є сприяння економічному, соціальному, екологічному і культурному розвитку Чернівецької області та формування засад громадянського суспільства то участь у програмах ЄС розширять її економічну та потенційну спроможність в реалізації проектної діяльності.

Інтеграційні процеси України позитивно вплинуть на інвестиційну привабливість регіонів України, в тому числі Чернівецької області. Вони передбачають розвиток міжрегіональних і міжнародних зв'язків для більш повного і ефективного використання області в сучасних соціально-економічних умовах. Тим більше, що у Чернівецької області є широкі можливості, щодо участі в програмах транскордонного співробітництва.

Врахування інтеграційної політики України дозволить правильно обрати стратегію розвитку територіальної громади області, в межах якої наша організація реалізує свою діяльність. Європейська інтеграція - це прагнення долучитися до певних стандартів життя. Насправді, кажучи про євроінтеграцію, ми говоримо про те, що в Україні

повинні жити за певними стандартами. І в цьому плані євроінтеграція абсолютно своєчасна. Інша справа, що євроінтеграція і вступ у Євросоюз - це абсолютно різні речі.

Європейська інтеграція повинна стати ключовим моментом в розробці стратегії розвитку та формування громадянського суспільства, а також стратегії здійснення системних соціально-економічних реформ, як на державному так і на регіональному рівнях. Саме тому громадські організації різних регіонів матимуть ширше поле дій для просування даних реформ та забезпечення соціальних перетворень. Оскільки одним з напрямків діяльності Буковинського центру реконструкції і розвитку є соціально-економічний розвиток Чернівецької області, то просування даних реформ відкриє нові перспективи щодо реформування громадянського суспільства та забезпечення його розвитку.

Важливим напрямком в інтеграційних процесах є участь громадських організацій у Європейських програмах сусідства. Така діяльність є пріоритетною і для нашої організації. Громадянське суспільство у країнах ЄС може відігравати активну роль в імплементації Європейської політики сусідства та Планів дій, а також бути активним учасником програм фінансування, яке надається в рамках нового фінансового механізму — Інструменту європейського сусідства і партнерства.

У Регламенті (ЄС) №1638/2006, що встановлює загальні положення щодо Інструменту європейського сусідства і партнерства, серед сфер співпраці, яким надається фінансова допомога ЄС, є сприяння розвитку громадянського суспільства і неурядових організацій.

На даний час громадські організації України ще є недостатньо активними у процесі розробки, імплементації та моніторингу програм та проектів через відсутність достатньої інформації, нестачу ресурсів та відсутність відповідної методології проведення оцінки та моніторингу.

Отже, європейська інтеграція відкриває можливості громадським організаціям в їх спроможності впливати на соціально-економічну політику держави та просувати відповідні реформи у сферах їх діяльності.

ІМІДЖ ДЕРЖАВИ: ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ

ПОЛИЩУК ОЛЕНА

Імідж держави як і імідж будь-якої організації, політика, чи особи формується під впливом багатьох чинників із застосуванням певних технологій.

Прийнято вважати, що імідж держави на міжнародній арені створюється за допомогою інформації, яка надходить про неї через офіційні і неофіційні канали, Інтернет, а також через діяльність ЗМІ, які мають безпосередній вплив на формування іміджу певної країни.

Вітчизняний дослідник І. Терещук одним із ключових інструментів формування зовнішньополітичного іміджу держави вважає дипломатію, а в першу чергу – публічну дипломатію, яка являє собою форму державного міжнародного PR. Доповнюючи думку І. Терещука можна зауважити, що на сьогодні важливу роль у процесі формування іміджу держави почали відігравати і нові види дипломатії, зокрема мова йде насамперед про громадську дипломатію, а також безпосередні зустрічі глав держав, участь представників держави у роботі різноманітних організацій, форумів, міжнародних конференцій, статус у міжнародних організаціях тощо. Держава, яка займає чільне місце в світових міжнародних організаціях, виступає більш авторитетнішою і впливовішою, ніж інші, тим самим формуючи собі більш позитивний імідж.

Участь держави у різноманітних форумах і конференціях, різноманітні візити представників влади тієї чи іншої держави, як інформаційні канали двостороннього зв'язку, також впливають безпосереднім чином на формування іміджу держави. Таким чином держава налагоджує потрібні їй контакти і разом з тим формує до себе ставлення інших суб'єктів світової спільноти, що потім відображається на особливостях її іміджу.

Окрім того, на формування іміджу держави, (особливо це стосується його зовнішнього аспекту) впливає підтримка державою певних політичних дій іншої

держави, держав чи організацій. Наприклад участь у війні, надання гуманітарної допомоги, участь у миротворчих операціях тощо. Саме через такі дії держави інші суб'єкти міжнародних відносин, та й самі громадяни всередині країни, сприйматимуть її демократичною чи недемократичною, могутньою чи слабкою, в міру того як вона буде проявляти себе і діяти на міжнародній арені. Чим краще вона себе буде позиціонувати, тим позитивнішим буде її імідж.

Доцільно згадати також про те, що значний вплив на формування іміджу держави мають стереотипи. Стереотипи грають важливу роль в оцінці людиною навколишнього світу; стереотип допомагає спростити реагування на змінювану реальність, прискорити процес розуміння та пізнання. Разом з тим, стереотипи сильно впливають на суспільний настрій та поведінку людей, і з цим варто рахуватись.

Серед зовнішніх чинників формування міжнародного образу держав на сучасному етапі виділяють важливі світові стандарти, що сформовані міжнародною спільнотою, які фіксуються щорічними рейтингами міжнародних організацій та рейтингових агентств. Вони ілюструють привабливість (або непривабливість) спільноти і стосуються економічних показників, рівня добробуту, якості життя, прав людини, норм урядування, свободи преси, рівня корупції тощо. Світові рейтинги відображають сприйняття країни міжнародною спільнотою.

До найважливіших індексів, які впливають на формування іміджу тієї чи іншої держави можна віднести:

- Індекс глобальної конкурентоспроможності (щорічно складається Всесвітнім економічним форумом у Давосі (Швейцарія))

- Індекс сприйняття корупції (щорічно розраховується міжнародною організацією Transparency International);

- Індекс електронної участі громадян

- Індекс готовності до електронного

урядування;

– Індекс економічної свободи та інші.

Загалом, на сьогодні досить важливим чинником формування іміджу держави, особливо на міжнародній арені, виступає його інформаційна складова – сукупність інформаційних потоків політичного, економічного, культурного і соціального характеру, донесення інформації про державу через сучасні інформаційні засоби, поширення інформації про державу іншими суб'єктами міжнародних відносин, а також інформаційна політика держави, котра створює можливості формування власного інформаційного поля. Чим більш ефективнішою вона буде, тим більше держава матиме можливостей наповнювати світовий інформаційний простір інформацією, яка позитивно буде відображатися на її іміджі,

а також матиме можливість протистояти інформаційним війнам та інтервенціям, і, разом з тим матиме змогу самостійно, без зовнішніх впливів, формувати свій власний імідж і попереджати будь-яке негативне перекручування інформації з боку інших міжнародних акторів.

Таким чином, вищезазначене інформація дозволяє зробити висновок, що імідж держави може формуватися під впливом багатьох чинників. Серед них виділяють: публічну дипломатію, PR, ЗМІ, світові стандарти та інше. Проте, аналізуючи світові тенденції, варто відмітити, особливий вплив на формування іміджу тієї чи іншої держави інформаційного аспекту, який починає відігравати ключову роль та вплив у процесі створення та конструювання іміджу будь-якої держави.

ПРИВИД РЕВОЛЮЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ

КОЛОТВИН ПАВЛО

Сучасні революції - це, перш за все, масові політичні демонстрації. І демонстративний момент у них не менш важливий, ніж власне момент застосування зброї. Інформаційні битви, в обов'язковому порядку, супроводжують революції і війни та успіхи в них, найчастіше, відіграють більшу роль, ніж перемоги на фронтах. На думку Григорія Почепцова сьогодні в розвинених державах будь-яку дію неможливо провести без відповідної інформаційної підготовки, «війни повинні виглядати справедливими, ворог - найжорстокішим, власні воїни - справжніми героями» [4, 120]. Канадський філософ і культуролог Маршалл Маклюен розробив «теорію засобів», яка полягає в тому, що нові інформаційні технології (друк, радіо, кіно, телебачення, Інтернет) призводять до змін парадигм сприйняття і розуміння людиною навколишнього світу. [5] З цього випливає, що з кожним етапом розвитку технологій фактично змінюється й розуміння революції. В інформаційну епоху Марксистський «привид революції» дістав до кіберпростору.

Боротьба між політиками, дипломатією, спецслужбами і армією частково перенеслася з реального у віртуальне життя. Все більш широку

популярність отримують різні соціальні мережі і, особливо, блогосфера. Ці майданчики створюють сприятливі умови для швидкого розповсюдження інформаційних хвиль серед широкої аудиторії, а психологічне сприйняття соціальних мереж, як «неформальних інформаційних каналів», дозволяє інформації вкинутій через них мати статус «неофіційної» і володіє високим ступенем довіри одержувачів. Саме в Інтернеті, в соціальних мережах почалися об'єднання громадян, які згодом призвели до революційних процесів на Близькому Сході (Туніс, Єгипет, Ємен, Алжир та ін.). Цим явищам було присвоєно назву «Твітерні революції». Зараз можна констатувати, що слаборозвинена Північна Африка явила світові новий тип революції. Соціальні мережі виступили каталізатором революційних настроїв. Залаштунками став правити Twitter, Facebook і інші аналогічні платформи. Революція в Єгипті з самого початку була організована через соціальні мережеві сервіси і створенням в них антиурядових груп, які закликали до найперших протестів у Каїрі. У мережі Facebook, через яку звучали антиурядові заклики, значилися сотні тисяч користувачів. Згодом влада заборонила

єгиптянам доступ до мережі Facebook, Twitter мікроблогу, а пізніше повністю був відключений доступ в Інтернет. Незважаючи на це користувачі Twitter і Facebook знайшли обхідні шляхи для продовження електронного спілкування, доки доступ не був відновлений.

Практична безконтрольність, легкість розміщення будь-якої інформації в Мережі, реальна анонімність джерела або ініціатора атаки, глобальне охоплення одержувачів і висока швидкість розповсюдження, дозволяють поширюватися революційним закликам набагато швидше, лідери заворушень отримали можливість при мінімальних витратах, у порівнянні з використанням традиційних засобів комунікації, поширювати свої заклики.

Однак, як зазначає дослідник Яніна Кувшинова рано говорити про північно-африканський демократичний прорив. “Наступною спільною проблемою стане розуміння того, що відсторонити авторитарного лідера від влади набагато легше, ніж побудувати новий, стабільний політичний порядок.” [3]

Вплив соціальних мереж були помічені ще в 2009 році, коли уряд Ірану перекрив доступ до соціальних мереж після президентських виборів. А влада Китаю в червні того ж року перекрили доступ до Twitter перед роковинами подій на пекінській площі Тяньаньмень. Природно, всі ці події, а так само власні життєві проблеми почали гостро обговорюватися в соціальних мережах досить освіченого середовища жителів Північної Африки. Завдяки розвитку туризму та освіти, а також невеликим розмірам країн і відкритій місцевості, Інтернет став основним джерелом інформації для молодих людей. Спочатку з'явилися групи за інтересами, потім вони матеріалізувалися в натовп і вийшли на вулиці.

Саме тому туніські і єгипетські події відрізняють від подібних бунтів в Албанії, Грузії, Україні та Киргизії, відсутністю харизматичних лідерів, а також швидкістю самих революцій. Багатотисячні натовпи утворювалися протягом кількох годин.

І все ж не можна сказати, що справа тільки в Інтернеті. За даними ООН середній вік жителів Тунісу і Єгипту 21 і 24 роки, а зростає безробіття особливо серед молоді, низький рівень життя, жорстокість поліції і корупція - складають ту саму вибухову суміш, до якої потрібно просто піднести вогонь. Інтернет лише розпалив “полум'я революції”.

Література:

1. Баришполець О. Чинники впливу засобів масової інформації на аудиторію [Електронний ресурс] / О. Баришполець // Соціальна психологія. – 2006. - № 6 (20). - Режим доступу до журн.:

<http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=64&c=1448>

2. Вайнштейн Г. Мир в начале тысячелетия. Информационная революция и демократия: ожидания, реальность, перспективы / Г. Вайнштейн // Мировая экономика и международные отношения. — 2003. — № 7. — С. 13–21.

3. Кувшинова Я. Роль социальных сетей в революциях на Ближнем Востоке Режим доступа: <http://www.molgvardia.ru/nextday/2011/03/02/26746>

4. Маршалл Маклюэн Понимание медиа: внешние расширения человека = Understanding Media: The Extensions of Man. — М.: Кучково поле, 2007

5. Почепцов Г.Г. Информационные войны. М., 2000

ПОЛОЖЕНИЕ УКРАИНЫ В МИРЕ. АНАЛИЗ ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА

ГРАНОВСКИЙ ЕВГЕНИЙ

Довольно актуальным в последнее время становится положение Украины в современном мире. Существует много вариантов ответа на поставленный вопрос. Одним из таких вариантов является анализ совокупного государственного долга.

Именно анализ его динамики может дать нам ответы на многие вопросы и спрогнозировать дальнейшее его развитие.

Так величина совокупного государственного долга не дает нам должного представления о положении экономики государства. Так,

например, 90% мировых долгов принадлежат высокоразвитым странам. Таким как США, Великобритания и т.д. И только 10% принадлежит странам не развитым или развивающимся. Так что же нам даст должное представление? Должное представление о государстве и совокупном государственном долге мы можем получить, проанализировав совокупную информацию. Так важную роль при таком анализе играет цель использования полученных заемных средств. Например, при направлении полученных денежных средств в производственную, перспективную, развивающуюся сферу мы можем сказать, что ресурс был использован эффективно. Так как в будущем существует вероятность погашения или частичного погашения с дальнейшей поддержкой полученного кредита. Но если денежные средства были направлены в непроизводственную, малоприбыльную, не перспективную сферу, то существует большая вероятность потери денежных средств и дальнейший рост государственного долга за счет начисляемых процентов. И как следствие ухудшение положения государства. Ярким примером может служить использование займов для финансирования дефицита бюджета. А теперь проанализируем динамику внешнего государственного долга Украины. По существу внимание привлекает кредит, предоставленный МВФ. Так как он является наиболее существенным. Куда же он был направлен? Интересен тот факт, что он был использован по менее перспективной схеме предоставленной выше. А именно он был направлен на финансирование бюджетного дефицита и социальные платежи. Исходя, из приведенных фактов с уверенностью можно сказать, что в будущем совокупный государственный долг увеличится. Что собственно и произошло в последующие годы. В целом же по данным Министерства финансов совокупный государственный долг равен 56,411 млрд. дол. (данные на 31.03.2011г.). Так же Минфин прогнозирует увеличение госдолга в 2011 году до 44% ВВП (в 2010 39,6% ВВП). Это является ярким подтверждением выше сказанных слов. Возникает вопрос «Как же этот факт может повлиять на нашу жизнь?». Мы

являемся гражданами одного государства, следовательно, оно нам «принадлежит». Вот и получается что долг государства это наш долг. Но не отдаем деньги непосредственно МВФ. Поддержка и финансирование государственного долга страны осуществляется косвенно через систему налогообложения. Так у страны с большим государственным совокупным долгом налоговое бремя значительно больше, чем у страны с меньшим госдолгом. Во внимание также следует брать и эффективность работы налоговой системы. Так, например, в Украине эффективность налоговой системы является таковой: 66% от общего объема полученных денежных средств идет на финансирование налоговой системы, то есть не доходит до конечной цели. И только 34% от общего объема достигает своей цели. Для сравнения в странах с эффективной налоговой системой эти коэффициенты приблизительно 30% и 70% соответственно. Интересен тот факт, что новый налоговый кодекс Украины призван упростить систему налогообложения и как следствие изменить эти коэффициенты. Но об эффективности данного мероприятия говорить еще рано. Так как налоговый кодекс не прошел испытание временем и нуждается в существенных доработках. Принимая во внимание все вышеприведенные данные, мы можем дать должную оценку ситуации в Украине. Так к концу текущего года наш госдолг будет равен 44% ВВП. Принимая во внимание тот факт, что страна с госдолгом в 30% от ВВП попадает в зависимость от заемщика и само положение страны уже не стабильно, то, если ничего не изменится, мы можем сказать о значительном ухудшении ситуации в Украине. Рост задолженности вызовет рост налогового бремени, а как следствие ухудшение положения в малом и среднем бизнесе. Что вызовет еще большую тенезацию экономики, и как следствие цепную обратную реакцию. Радует тот факт, что меры по предотвращению такого варианта событий начинают приниматься. Так сокращаются социальные выплаты, и происходит целевое, направленное применение заемных средств. Остается надеется, что все мероприятия принесут свои плоды вовремя.

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ НА РИНКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ГЕВЕДЗЕ ТЕТЯНА

Актуальність дослідження.

Європейська інтеграція – ключовий пріоритет зовнішньої політики України, який передбачає проведення системних реформ в усіх сферах життя відповідно до норм та стандартів ЄС.

Питання економічної інтеграції в Європу, зокрема вихід українських експортерів на ринки Євросоюзу, широко висвітлені у вітчизняній науковій літературі. Досі в засобах масової інформації та поміж науковцями ведеться полеміка щодо доцільності інтеграції, її шляхів і термінів. Також існують песимістичні та оптимістичні прогнози на подальші перспективи України на ринках ЄС.

Метою даної роботи є аналіз динаміки зміни експорту та імпорту товарів і послуг на протязі 2000-2011рр. та інвестиційне співробітництво з країнами Європейського Союзу на підставі офіційних даних сайту Державного комітету статистики України і підведення підсумків щодо реалізації економічних інтересів країни на даному ринку.

Об'єктом даного дослідження є процес економічного співробітництва з країнами Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу.

Пріоритетним напрямком зовнішньо-економічного співробітництва України з країнами Європейського Союзу є міжнародна торгівля товарами і послугами. Протягом 2000-2009 років зовнішньо-торговельний оборот України з ЄС, попри коливання, мав тенденцію до зростання. Розглянемо динаміку показників експорту-імпорту товарів та послуг за 2000-2009рр.

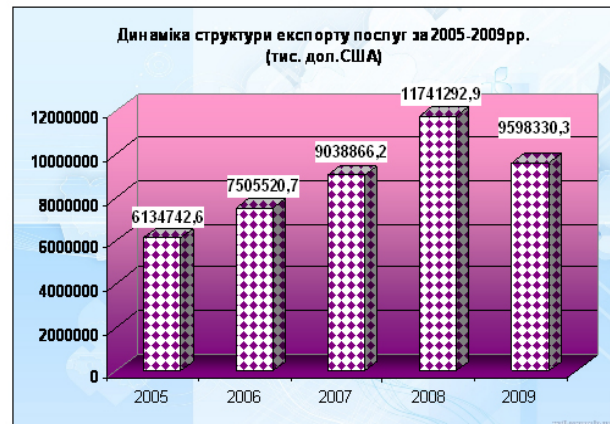

Рис.1. Динаміка експорту послуг за 2005-2009 рр. (тис. дол. США)

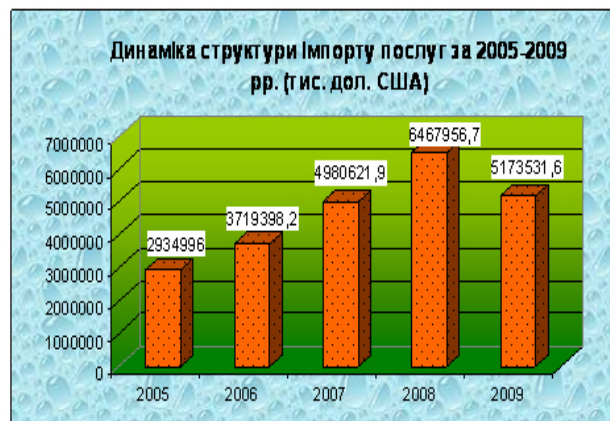

Рис.2. Динаміка імпорту послуг за 2005-2009рр. (тис дол. США)

На рис. 1 і 2 представлено динаміку експорту та імпорту послуг за 2005-2009 рр. У 2008 році спостерігається піднесення обсягів: показники імпорту та експорту зросли майже у 2 рази. У 2009 році бачимо спад обсягів.

На основі рис. 3 можна сказати, що найбільшими імпортерами послуг в Україну з країн ЄС в 2008 році були **Сполучене Королівство** – 22,5% (863,6 млн дол. США), **Кіпр** – 17,2% (661,5 млн дол. США), **Німеччина** – 13,3% (511,5 млн дол. США), **Австрія** – 8,7% (333,8 млн дол. США), **Франція** – 7,3% (279,8 млн дол. США), **Польща** –

Аналізуючи рис.4, найбільшими партнерами України можна назвати **Великобританію** (Сполучене Королівство) – 17,09% (695,1 млн дол. США), **Кіпр** – 15,6% (637,3 млн дол. США), **Німеччину** – 13,45% (547,1 млн дол. США), **Австрію** – 6,43% (261,4 млн дол. США), **Бельгію** – 5,85% (237,8 млн дол. США), **Естонію** – 4,67% (189,8 млн дол. США), **Італію** – 4,08% (165,9 млн дол. США), **Нідерланди** – 3,98% (161,9 млн дол. США), **Польщу** – 3,76% (152,7 млн дол. США). Для порівняння зазначимо, що в 2005 році в п'ятірку країн-лідерів ЄС за обсягами Українського експорту ввійшли Італія, Німеччина, Польща, Угорщина, Іспанія.

Імпорт послуг в Україну з країн ЄС за 2008р.

Країна	Відсоток
Люксембург	0,4%
Мальта	1,0%
Словенія	1,6%
Ірландія	2,5%
Естонія	3,5%
Іспанія	3,8%
Латвія	6,0%
Румунія	7,3%
Данія	8,7%
Португалія	8,7%
Болгарія	13,3%
Фінляндія	17,2%
Словаччина	22,5%
Литва	22,5%
Італія	22,5%
Греція	22,5%
Чеська Республіка	22,5%
Бельгія	22,5%
Угорщина	22,5%
Нідерланди	22,5%
Швеція	22,5%
Польща	22,5%
Франція	22,5%
Австрія	22,5%
Німеччина	22,5%
Кіпр	22,5%
Сполучене Королівство	22,5%

Експорт послуг з України в країни ЄС за 2008 р.

Країна	Відсоток
Австрія	1,02%
Бельгія	1,50%
Болгарія	1,17%
Греція	1,19%
Данія	1,98%
Естонія	1,09%
Ірландія	0,84%
Іспанія	4,67%
Італія	6,43%
Кіпр	15,67%
Латвія	1,39%
Литва	0,83%
Люксембург	0,22%
Мальта	0,23%
Нідерланди	0,73%
Німеччина	17,09%
Польща	3,76%
Португалія	0,35%
Румунія	13,45%
Словаччина	3,98%
Словенія	0,23%
Сполучене Королівство	2,80%
Угорщина	3,04%
Фінляндія	1,17%
Франція	5,85%
Чеська Республіка	1,02%
Швеція	1,50%

10

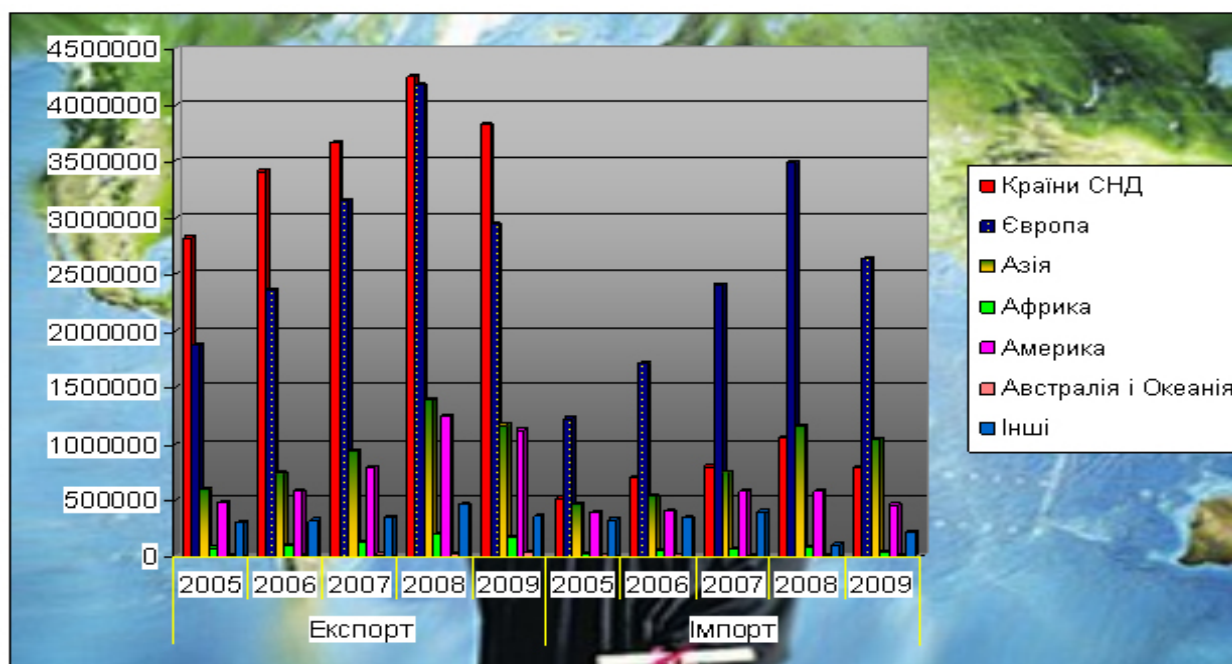

Рис.5. Динаміка експорту-імпорту послуг за частинами світу (2005–2009рр.), тис.дол. США (складено автором на основі даних Держкомстату України)

перше місце займає Європа, друге – з 2008 року Азія, третє – країни СНД.

За результатами аналізу показників зовнішньої торгівлі товарами та послугами України за I квартал 2010 року Європейський Союз був одним з найбільших зовнішньоторговельних партнерів України (поряд з країнами СНД). Так, частка ЄС у загальному зовнішньоторговельному обороті товарами та послугами України з країнами світу склала 28,24% (СНД – 40,37% відповідно). При цьому, частка експорту до ЄС-27 товарів та послуг українського походження становила 23,58%, а імпорту з ЄС – 32,89% відповідно[3].

Обсяги обороту товарами та послугами з країнами – членами ЄС у I кварталі 2010 року зросли порівняно з аналогічним періодом 2009 року на 13,73% та склали 7,29 млрд. дол. США.

При цьому обсяги експорту товарів та послуг зросли в порівнянні з 2009 роком на 10,14% та склали 3,04 млрд. дол. США, а імпорт товарів та послуг зріс на 16,44% і склав 4,25 млрд. дол. США.

Сальдо торгівлі товарами та послугами з країнами ЄС склалося від'ємним в обсязі 1,21 млрд. дол. США проти -0,88 млрд. дол. США у відповідному періоді 2009 року.

На даний час сальдо торгівлі між

Україною і ЄС є негативним, а це означає, що рівень імпорту ЄС з України є значно нижчим за рівень імпорту Україною європейських товарів. Тенденція перевищення імпорту над експортом у торгівлі України з ЄС є свідченням того, що український ринок є більш відкритим для виробників з ЄС, ніж ринок ЄС для українських виробників.

У експорті України до ЄС переважають метали (32%), сировина (енергоносії) (25%), сільськогосподарська продукція (7,9%), хімічна продукція (7,1%), текстильні вироби (7%). Український імпорт з ЄС складає в основному така продукція: виробниче устаткування (31,2%), продукція машинобудування та транспортні вироби (11,7%), хімічна продукція (11,5%) і пластикові вироби (7,3%).

Швидкий ріст експорту металів став рушійною силою для економічного росту в Україні за останні декілька років. По мірі того, як китайські виробники вийшли на ринок і ціни знизилися, стала очевидною небезпека для України не диверсифікованого експорту з переважанням сировини та напівфабрикатів. Численні антидемпінгові заходи в США та ЄС також обмежили можливості українських експортерів металургійної та хімічної продукції. На сьогоднішній день

ЄС застосовує антидемпінгові заходи щодо імпорту 6-ти видів продукції походженням з України, вони включають: карбамід, нітрат амонію, суміші карбаміду та нітрату амонію, безшовні труби, зварні труби, сталеві канати та троси. Обидві сторони – український уряд та Європейська Комісія – повинні поновити консультації на експертному рівні для того, щоб мінімізувати негативні наслідки обмеженого доступу до ринків ЄС для українських виробників. Потрібно провести переоцінку рівня збитків для виробництва ЄС, а також переглянути аргументи обох сторін, з огляду на зміну ситуації на ринку, зміну ціни на сировину і, як результат, вплив на виробництво, оскільки це все перешкоджає конкурентоспроможності українських виробників на ринку ЄС при високому рівні тарифів, накладених Європейською Комісією. Це має дуже негативний вплив на соціальне становище українських робітників. Аналіз та перегляд рівня збитків нададуть змогу Європейській Комісії переглянути розмір ставки, накладеної на українських виробників, з можливістю припинення або зменшення цих захисних заходів. Крім того, переважання в Україні важкої індустрії та

застарілих засобів виробництва роблять українську економіку енергомісткою, а отже і дуже вразливою до будь-якого росту цін на енергоносії.

Отже, найбільшим імпортером товарів і послуг являються країни Європи, які також знаходяться на 2 місці серед держав, в які Україна експортує своє виробництво. Динаміка експорту-імпорту товарів та послуг з країнами ЄС мала тенденцію до зростання впродовж 1996-2008рр., але в 2009 році зафіксовано різке падіння обсягу експорту товарів на 59% порівняно з 2008, та імпорту на 50%, а також впав обсяг експорту послуг на 82%, а імпорту – на 80% . Основними партнерами України є Велика Британія, Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Польща.

Інвестиції з країн-членів ЄС в Україну швидко зростають. Порівняно з 2004 роком обсяг прямих інвестицій в Україну з Європи зріс в 7,4 раза. Найбільшими інвесторами нашої держави є Кіпр (21,5% від загального обсягу інвестицій з Європи), Німеччина (17,9%), Нідерланди (8,9%), Австрія (6,8%), Сполучене Королівство (6,4%).

Рис.6. Динаміка обсягів прямих інвестицій впродовж 2004-2009рр. в Україну з країн ЄС, млн. дол. США (складено автором на основі даних Держкомстату України)

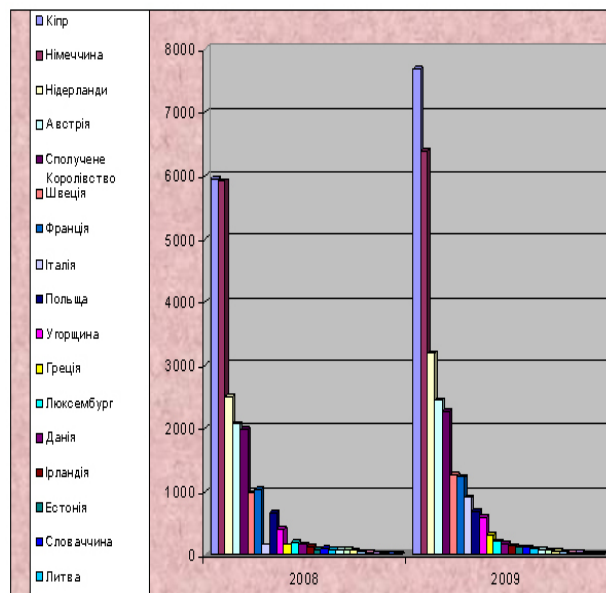

Рис.7. Обсяги прямих інвестицій в Україну в 2008-2009рр. за країнами ЄС, (складено автором на основі даних Держкомстату України)

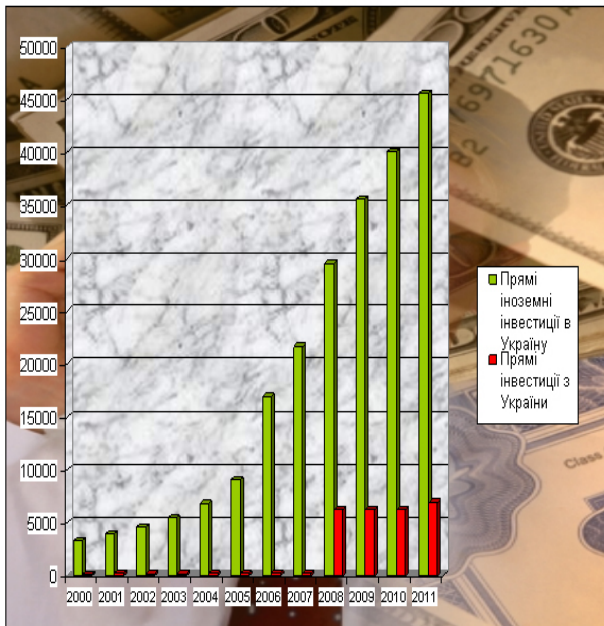

Рис.8. Динаміка зміни обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну і з України на протязі 2000-2011рр в млн. дол. США(складено автором на основі даних Держкомстату України)

Варто відзначити, що частка прямих інвестицій в Україну країн Європи складає 70% від загальних інвестицій, а з України в Європу – 95%, переважна їхня частка спрямована до Кіпру (6346,4 млн. дол.), друге місце посідає Польща (49,0 млн. дол.), третє місце - Латвія (30,2 млн. дол.).

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну станом на 01.04.2010 р. з країн-членів ЄС склав 31532,9 млн. дол.

США, що становить 78,8 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в українську економіку. Приріст прямих іноземних інвестицій, здійснених в українську економіку у період з 01.04.2009 по 01.04.2010 з країн-членів ЄС 2908,2 млн. дол. США.

Серед країн ЄС перше місце за обсягами інвестицій в Україну посідає Кіпр (9105,1 млн. дол.); друге місце посідає Німеччина (6644,4 млн. дол.); третє місце - Нідерланди (3841,0 млн. дол.).

Загальний обсяг прямих інвестицій з України станом на 01.04.2010 р. до країн-членів ЄС сягнув 6435,9 млн. дол., що складає 94,7 % від загального обсягу українських закордонних інвестицій (6793,2 млн. дол. США).

Попри такий швидкий ріст інвестицій, Україна залишається далеко позаду за рівнем прямих іноземних інвестицій на душу населення у порівнянні з іншими країнами Центральної та Східної Європи. Для того, щоб бути конкурентоспроможною у світовому масштабі і продовжувати економічний ріст, Україні потрібно залучити значно більше інвестицій. Сприятливий інвестиційний клімат відіграє діже важливу роль у досягненні цього. Інтеграція з Європейським Союзом може допомогти в досягненні цієї мети, оскільки вона може посприяти або зробити умовою проведення необхідних реформ.

ВІДСУТНІСТЬ АДЕКВАТНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Килимник Євген

Проблема соціальної безпеки населення, не зважаючи на численні заходи держави щодо її вирішення, залишається однією з найгостріших проблем економічної безпеки держави. Основною причиною цього є те, що в Україні не створено відповідних умов за яких кожен громадянин реалізовував би конституційне право на соціальний захист. Сьогодні, одними з найбільш пріоритетних

економічних інтересів є: створення самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально спрямованої економіки і вирішення державою соціальних проблем.

Головними загрозами сучасній солідарній пенсійній системі є: демографічні тенденції – старіння населення, недостатність розроблених механізмів одержання доходів і розподілу витрат, здійснення

соціальної політики «залишковим методом», високий рівень тінізації заробітних плат, адміністративні чинники.

На сьогоднішній день активний процес реформування системи пенсійного забезпечення, і вектор змін направлений у вірну сторону однак, відстрочення впровадження другого рівня пенсійної системи, та повільний розвиток недержавних пенсійних фондів відіграють негативну роль у забезпеченні економічної безпеки.

Така політика не повинна підпорядковуватися лише короткостроковим фінансовим потребам. Завданням держави є розвиток фінансових інструментів і ринків, які дадуть змогу для здійснення безпечних і ліквідних інвестицій, що у свою чергу, забезпечить доходність та стабільності пенсійної системи.

Важливим, також є моніторинг соціальних індикаторів, які впливають на стан забезпечення економічної безпеки. Це дасть можливість адекватно реагувати на загрози пенсійній системі.

Визначення проблеми для аналізу:

В Україні діє солідарна система, яка на даний момент не здатна задовольнити потреби зацікавлених сторін, від самого початку ця система переживає кризу.

Головні симптоми проблеми:

- значна тінізація ЗП, через небажання підприємств сплачувати високі соціальні відрахування;
- питання людей, що працюють за кордоном залишається не вирішеним;
- відсутність довіри до держави, через непостійність і низький рівень виплат пенсій;
- демографічна ситуація: стрімко збільшується кількість пенсіонерів;
- «зарегульованість» питання;
- велика кількість пільгових пенсій;
- недотримання принципу справедливості;
- дефіцит бюджету Пенсійного фонду України;
- невідповідність законодавства в сфері, європейським стандартам.

ТЕПЕРІШНІЙ СТАН ПИТАННЯ

Пенсійна система України — це

сукупність створених в Україні правових, економічних і організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії.

Перший рівень — це солідарна система, в якій усі кошти, що перераховуються підприємствами та застрахованими особами до Пенсійного фонду України, одразу ж виплачуються нинішнім пенсіонерам

В умовах старіння населення, змінюється співвідношення працездатних і пенсіонерів. Сумарних відрахувань стає недостатньо для збереження рівня пенсій, їх розмір знижується за рахунок “запізнілої” індексації і коефіцієнт заміщення (відношення розміру пенсії до розміру заробітної плати)-знижується. Є присутнім також ризик “політичного популізму”, коли призначення і/або збільшення пенсій здійснюється без визначення джерел їх довгострокового фінансування.

ЩО ПРОПОНУЄТЬСЯ ЗАПРОВАДИТИ:

Другий рівень — накопичувальна система загальнообов’язкового державного пенсійного страхування. Частина обов’язкових пенсійних відрахувань буде спрямована на персональні рахунки громадян. Ці кошти будуть інвестуватися в українську економіку, а інвестиційний дохід збільшуватиме розмір майбутніх пенсійних виплат.

Кошти Накопичувального фонду будуть інвестуватися в економіку України з метою захисту їх від інфляції, одержання інвестиційного доходу, забезпечення потреб держави в джерелах фінансування довгострокових інвестиційних проектів. Все це повинне сприяти загальному економічному зростанню країни.

Керування пенсійними коштами здійснюють спеціальні компанії по управлінню активами (зараз вони вже керують активами недержавних пенсійних фондів), обрані на конкурсній основі. Кошти, які будуть враховуватися на індивідуальних накопичувальних пенсійних рахунках громадян, будуть їхньою власністю. Люди зможуть скористатися ними при досягненні

пенсійного віку або, в окремих випадках (наприклад, у випадку інвалідності), раніше цього терміну.

Виплати з Накопичувального пенсійного фонду України будуть здійснюватися додатково до солідарної пенсії довічно або одноразово.

Третій рівень — система недержавного пенсійного забезпечення. В цій системі можуть брати участь добровільно як фізичні особи, так і юридичні особи-роботодавці.

Функції НПФ виконуються відповідно до договорів про обслуговування фонду такими ліцензованими юридичними особами: адміністратор НПФ — укладає пенсійні контракти з вкладниками, веде облік пенсійних внесків та інвестиційного доходу на індивідуальних пенсійних рахунках учасників, оформляє пенсійні виплати; компанії з управління активами (КУА) — забезпечують примноження пенсійних коштів шляхом їх інвестування в різні фінансові інструменти (акції, облігації, депозити та інші) відповідно до вимог законодавства; банк зберігач — контролює дотримання таких вимог, провадить операції з перерахування пенсійних коштів та забезпечує їх зберігання.

Пенсійні накопичення учасника НПФ формуються за рахунок пенсійних внесків, сплачених самим учасником, його роботодавцем або членами сім'ї, та інвестиційного доходу, отриманого в результаті інвестування коштів. Усі кошти, що обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку учасника фонду (пенсійні внески та інвестиційний дохід), є власністю учасника НПФ незалежно від того, хто платив внески — сам учасник, його роботодавець або родичі. Тому ніхто інший, крім учасника, не може розпоряджатися цими коштами. Пенсійні кошти учасника можуть успадковуватись його спадкоємцями.

Додаткову недержавну пенсію можна одержувати поряд з державною. Розмір пенсійних виплат з НПФ визначається, виходячи з суми накопичених коштів учасника, яка залежить від розміру пенсійних внесків, терміну їх накопичення та розподіленого інвестиційного доходу.

ВИСНОВОК:

Сьогодні, в Україні проблема пенсійного забезпечення стоїть нагальним питанням порядку денного, поєднання тиску на владу від населення, міжнародних організацій зокрема МВФ, змушує рухатись в сторону кардинальних реформ. Пенсійна реформа відноситься до негативних реформ, які хоча й означають позитив в довгостроковій перспективі, зараз зустрічають сильний опір з боку населення.

Для реформування пенсійної системи, можна діяти декількома шляхами, але очевидно що без дія призведе до посилення фінансового тиску на працездатне населення, і підприємства, як результат — збільшення тінізації бізнесу, поступове зростання дефіциту бюджету, що призведе до неспроможності Пенсійного Фонду забезпечити хоч якийсь рівень пенсій. Сьогодні солідарна система, в умовах теперішньої демографічної ситуації не спроможна забезпечити бажаний рівень пенсій кожному громадянину. Світові практики перший рівень пенсійного забезпечення, становить лише прожитковий мінімум, а більшу частину пенсійного пирога приходиться якраз на накопичувальну систему.

Однак, існують певні загрози. В умовах кризи накопичення можуть знецінюватися за рахунок переоцінки ринкової вартості цінних паперів. Учасники накопичувальної пенсійної системи беззахисні перед “ринковим ризиком” і інфляцією. Крім того, управління активами знаходиться в руках приватних осіб, що означає більший ризик фінансових махінацій.

На жаль в нашому випадку запровадження добровільної накопичувальної системи не є можливим, оскільки велика частина населення має не достатній рівень доходів щоб заощаджувати, а заможні громадяни не мають довіри до фінансової системи України. Тому на нашу думку, найбільш вірним варіантом є запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування. Незважаючи на те, що в результаті впровадження другого рівня пенсійної системи, на першому етапі, буде збільшений дефіцит пенсійного фонду, він в майбутньому

буде перекритий за рахунок створення інвестиційного доходу. Також законодавцями розглядається можливість надати право громадянам, починаючи з 2018 року у разі їх бажання, перевести їх обов'язкові пенсійні заощадження з Накопичувального фонду до обраного ними недержавного

пенсійного фонду (тобто на третій рівень). Це дозволить застрахованим особам самостійно вирішувати, яка інвестиційна політика є найбільш прийнятною для інвестування їх пенсійних заощаджень, а отже - в більшій мірі впливати на розмір своєї майбутньої пенсії.

БЕЗСИСТЕМНИЙ ПІДХІД АБО ДЕРЖАВНІ “КОМПЛЕКСИ”

СІНЧЕНКО ДМИТРО

Якщо Ви дивитесь наше телебачення, зокрема політичні чи економічні новини, то Вам, напевно, часто доводилось чути коментарі політиків, що містили фрази на кшталт «вирішення цієї проблеми потребує комплексного підходу» або «ми комплексно підійшли до вирішення даного питання». Якесь «закомплексована» держава виходить... або закомплексовані політики...

Дійсно, наука менеджменту виділяє комплексний підхід в управлінні. Його всебічне застосування було актуальним ще до кінця минулого тисячоліття, поки розвиток цієї науки не виділив наступного рівня підходу – «системного». Сьогодні він викладається всіма вишами, що мають відповідний напрямок підготовки фахівців, а для деяких спеціальностей – виведений окремим предметом.

Комплексний підхід – при його застосуванні повинні враховуватися технічні, економічні, екологічні, організаційні, соціальні, психологічні, а за необхідності й інші аспекти взаємодії та їх взаємні зв'язки.

Системний підхід – це методологія дослідження об'єктів як систем. Сутність управління розглядається як сукупність таких понять: організація управління, процес управління та інформація.

Якщо коротко охарактеризувати різницю між цими підходами на прикладі з життя, отримаємо приблизно наступне: «Ви наймаєте на роботу в банк слюсаря-сантихніка. Якщо використати комплексний

підхід, то ви оцінюєте його за комплексом критеріїв, необхідних для ефективного виконання ним своїх посадових обов'язків – тобто, досвіду роботи, освіти, віку, наявності шкідливих звичок тощо. Він вам підходить за всіма переліченими якостями – перед вами першокласний слюсар, що відповідально ставиться до своїх обов'язків та швидко виконує поставлені задачі. Отож, ви його берете на роботу. А через місяць він цей банк грабує... комплексний підхід не передбачає оцінку взаємодії між різними комплексами як повноцінними системами. І, у випадку застосування системного підходу, ви б, окрім стандартних критеріїв оцінки професійного рівня працівника, оцінили б і його взаємодію з іншими критеріями. Гарний слюсар може одночасно бути і гарним медвежатником». Тобто, системний підхід вивчає не лише певний комплекс ознак, але і середовище, в якому вони перебувають – усю сукупність комплексів. Застосування лише комплексного підходу в управлінні державою призводить до зменшення її конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

А як багато ще різних підходів виділяють управлінські науки: структурний, ситуаційний, оптимізаційний, директивний, адміністративний, функціональний, маркетинговий, відтворювальний, динамічний, інтеграційний, кількісний, нормативний, процесний, поведінковий, стандартизований, функціональний... але про них мало хто з наших керівників навіть чув, не те, щоб зміг

охарактеризувати їх і ефективно застосувати.

Отже, мусимо констатувати, що керівництво нашої держави вже давно не проходило курсів з підвищення кваліфікації, і живе знаннями минулого тисячоліття. Чим же загрожує це невігластво для державного механізму? Як воно проявляється на практиці і як можна виправити ситуацію?

Найбільше ці наслідки прослідковуються на прикладі роботи органів державної влади. Вони, чомусь, не працюють як єдиний механізм – єдина система. Місцева державна адміністрація, отримавши завдання Міністерства, комплексно оцінює свої потреби та можливості, і складає комплексну цільову програму. Міністерство, отримавши 25 комплексних програм, складає свій комплексний документ, який не враховує всіх потреб регіонів і вщент руйнує очікування регіональної ланки влади. В свою чергу, уряд, розглядаючи розроблені комплексні програми Міністерства, відкладає всі масштабні та сміливі плани і програми, відбираючи лише найбільш популістські та прості, що відразу дають якийсь ефект, і створює свій комплексний документ – Державний Бюджет, який подає на затвердження Верховній Раді. Там він ще раз переглядається, і, з огляду на діаметрально протилежні інтереси цього органу інтересам народу, туди вмонтовуються статті витрат, необхідні для збагачення великого бізнесу і викреслюються рештки «непотрібних» перспективних комплексних державних програм. В результаті «з носом» залишається і місцева влада, і народ. Хоча ні, лише народ, адже місцева влада згодом все ж проводить рештки своїх комплексів заходів, і її керівництво отримує комплексний прибуток...

Застосування лише комплексного підходу, на справді, надзвичайно відчутно в нашій державі. В нас приймається безліч цільових державних програм, які розробляються на рівні різних міністерств та відомств, і які, однак, так і не отримують

державного фінансування. Це відбувається в наслідок невідповідності між собою двох комплексів – цільової програми розвитку певної галузі та формування державного бюджету. Ця невідповідність з'являється в результаті «ручного» керування економікою та відсутності стратегічних засад розвитку держави. В Україні досі відсутня цілісна **система державної влади**. Влада вражена безліччю рудиментарних органів – «ракових пухлин», які напружено працюють, виконуючи непотрібні суспільству функції і паразитуючи на ньому. Нема нічого гіршого, ніж якісно виконувати роботу, яку взагалі не потрібно робити.

Короткострокове планування замість довгострокового, тактика замість стратегії, нерозуміння основних засад державного управління та небажання поглиблювати знання в цій сфері стали джерелом як політичної, так і економічної криз у державі. Але первинною такою є криза державного управління.

У світовій науці управління головним чинником стають стратегічні рішення, підвищується соціальна відповідальність управлінців всіх рівнів перед суспільством і працівниками керованих підприємств. Сучасний менеджмент стає наукоємною сферою діяльності, і все в більшій мірі вимагає високого професіоналізму і різносторонніх знань.

Необхідність раціоналізації державного управління продиктована відсутністю стратегічних цілей України та порушенням законів системного підходу. Раціоналізація державного управління є не просто комплексною, але системною багатоаспектною проблемою, від вирішення якої залежить конкурентоспроможність всього державного організму у глобальному світі міжнародних відносин.

Держайте!

Для “ГАЛОЧКИ”

СІНЧЕНКО ДМИТРО

Гасло корпусу Українських Січових Стрільців сьогодні, як ніколи, актуальне. Актуальне для нашої системи влади, для нашої держави і для її громадян.

Хто знає, яка мета нашого існування? Кожен вирішує це питання для себе особисто. Хтось хоче бути відомим актором і дарувати людям насолоду від перегляду картин зі своєю грою. Хтось хоче стати видатним вченим, отримати Нобелівську премію і подарувати людству новий винахід, який покращить наше життя. Хтось бачить мету свого існування у невинному служінні Богу та допомозі людям ставати на праведний шлях. А комусь достатньо просто сумлінно працювати електриком і дбати про виховання своїх дітей. Якщо людина живе з певною метою, має свої мрії і впевнено прямує до їх виконання, то їй живеться весело та цікаво. Вона відчуває кожну хвилину свого життя, цінує її і ефективно використовує.

Така ж закономірність прослідковуються і у будь-якої організації – чим чіткіша і конкретніша мета, тим ефективнішою буде її реалізація. Підприємство, що виписало свою місію та завдання, досягне значно вищих результатів, ніж те, що має за мету стандартне «отримання прибутку» у шаблонному статуті, затвердженому «для галочки», як проста формальність.

Ця закономірність спрацьовує і на національному рівні. Держави, що прописали мету свого існування, мають найбільший рівень розвитку. Наприклад, така країна, як Швейцарія, записала мету свого існування у свій основний закон – Конституцію. І там же визначила критерії досягнення своєї мети – конкретні вимірювані показники. Чи не є ця держава прикладом для інших країн світу?

У Кіровоградській області пів року тому «відновила роботу» рада з питань молодіжної політики при облдержадміністрації. Її склад не оновлювався вже кілька років, а збиралась вона попереднім складом лише одного разу – коли її створили. Судячи зі всього,

переформатована рада повторює долю своїх попередників, адже із затвердженого графіку роботи не виконано досі жодного пункту, і не відбулось більше жодної зустрічі.

До порядку денного її першого засідання було внесено два питання: про обговорення обласної цільової соціальної програми «Молодь Кіровоградщини» на 2010-2015 роки, та про обговорення проекту Конституції Президента України (Ющенка). Питання, на перший погляд, абсолютно не пов'язані, про що, я переконаний, думали і вважали самі організатори даного засідання. Та це лише на перший погляд.

Програма, начебто, дуже гарна, правильна, потрібна.... Але вже в самому тексті непомітно закрались положення, які роблять її необов'язковою для виконання. Точніше – для **ефективного** виконання. Візьмемо для прикладу показники її реалізації. Виконання завдання «Створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості» пропонується вимірювати показником «кількість заходів до забезпечення розвитку творчої ініціативи молоді». Чи залежить інтелектуальне самовдосконалення та розвиток творчої ініціативи від кількості якихось заходів? Ні. Такий показник можна застосовувати, якщо на виході ми хочемо отримати не нових нобелівських лауреатів, відомих та визнаних митців чи призерів різноманітних олімпіад, фестивалів, конкурсів, які б принесли користь і області, і всій державі в цілому, а паперовий звіт «про виконання програми», в якому буде вказана величезна кількість різноманітних (і, напевне, безглузвих) «заходів». Якщо ж нам дійсно буде пріоритетом перше, то логічно, що показниками мають бути:

- Покращення успішності навчання серед молоді, що відвідують заходи
- Зростання кількості призерів олімпіад
- Збільшення творчого доробку молодих митців, кількості виданих книг, опублікованих статей, записаних синглів

та музичних альбомів, написаних картин та влаштованих виставок тощо.

- Перемоги молоді на різного рівня мистецьких конкурсах та фестивалях

Для того, аби вимірювати ефективність виконання завдання «Утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей» доцільно було би регулярно проводити відповідні соціологічні дослідження, постійно відслідковувати рівень підліткової злочинності, кількість зареєстрованих членів патріотичних організацій, кількість віруючих серед молоді тощо. Те саме стосується і інших завдань: «Пропаганда та формування здорового способу життя», «Створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді» «Надання підтримки молодіжним і дитячим громадським організаціям» і т.д. В основі підрахунків якості виконання програми необхідно використовувати науковий підхід – «кореляційний аналіз» (цікаво, чи знає про нього чиновницька «професура»?). І це буде дійсно системний підхід. Так ми зможемо по справжньому оцінювати ефективність заходів, здійснювати роботу над помилками і вдосконалюватись. Так можна задіювати і інші структури органів влади (наприклад – управління внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю – в рамках проведення соціологічних досліджень; управління статистики, науково-експертні установи – для визначення результатів виконання програми) для роботи на спільний результат. Так державний організм зможе стати єдиним.

Будь-який міжнародний фонд чи інша донорська організація, при проведенні конкурсів проектів та наданні безповоротної фінансової допомоги на їх реалізацію, у своїх умовах конкурсу вимагає, аби результати виконання проектів були конкретними і вимірюваними, та, що найголовніше, відповідали меті програми. Інакше гроші не виділяються. Державні ж структури на такі «дрібниці» чомусь не звертають уваги. У них інша мета – «засвоювати» бюджетні кошти.

Чиновники виправдовувались, мовляв, це – державні стандарти, не ми їх встановлюємо...

але навіщо рівнятись на структуру, яка апriorі є неефективною, і робити дії, які завідомо не принесуть бажаних результатів? Якщо всі підуть у прірву стрибати, то і Ви, шановні начальники, підете?...

Які ж недоліки помітили більшість лідерів «активних» молодіжних організацій, включених до складу ради? Лише недостатність фінансування. Але навіщо їм це фінансування? Що корисного вони роблять, і як визначають «корисність» та ефективність власних заходів?

Наприклад, така організація, як молодіжний гендерний центр «Коло» за кошти управління випустила листівку «Стоп сексизму», в якій розповідалось про негативний бік використання рекламістами соціальних стереотипів. Вона досить гарна в плані дизайну та естетичного вигляду, однак викликає ряд питань. Хто є цільовою групою, для якої призначена згадана інформація? Хто отримав ці листівки? Напевне – члени молодіжних організацій та активне студентство. А який результат? Вони змусять рекламістів не використовувати в рекламі сексизмів? Ні, адже рекламісти цих листівок навіть не отримували. Вони напишуть законопроект, який забороняє сексизми? Ні, адже студенти не є суб'єктами законодавчої ініціативи, і 99% з них не мають доступу до депутатів, урядовців чи Президента, які б змогли зробити такий крок. Можливо, їх так обурить інформація з листівки, що вони зроблять акцію біля Верховної Ради або організують Всеукраїнську кампанію з метою привернути увагу до цієї проблеми? Ні, адже листівка до цього не спонукає... то з якою метою вона була виготовлена? Скажу навіть більше – листівка викликає позитивне ставлення до сексизму як явища, адже над нею не працювали професійні соціальні психологи, тому навіть та незначна кількість студентів, що отримає листівки, сприйме їх виключно як «прикол» та «стьоб».

Відсутність професійного підходу до реалізації молодіжної політики зачасту може не лише не принести користі, але і нашкодити, як у випадку з акціями проти куріння. Адже найчастіше (в даному випадку я говорю не про Кіровоградське управління, які в цьому плані

значно прогресивніші) державні структури фінансують акції-обміни цигарок на яблука чи цукерки. Психологічно ж такий захід заохочує молодь до куріння і дискримінує не-курців (адже той, хто курить – отримує «винагороду» - цукерку або яблуко, фактично за те, що він курить). Складається враження, що діяльність даного управління, як, власне, і решти органів державної влади, спрямована не на досягнення конкретного результату, а на «засвоєння» (або просто – «дерібан») бюджетних коштів.

Ось так, непомітно, ми дістались і до другого питання «порядку денного» - «про обговорення проекту Конституції Президента України». У чому ж взаємозв'язок двох питань однієї зустрічі? Та в тому ж, що всі вони, насправді, робились і робляться «для галочки». І програма «Молодь Кіровоградщини», і проект Конституції, і рада з питань молодіжної політики, і сама зустріч.

Ми вже всі знаємо про результат «обговорення проекту Конституції» – немає жодного результату. Аналогічною є ситуація і з іншими пунктами: програма – не

затверджена, бюджет – не прийнято, рада – не працює, зустріч – профанація...

Нас, простих громадян України, хочуть спонукати на обговорення питань, які, за великим рахунком, є несуттєвими. Адже для нас немає жодної різниці, скільки коштів виділено на фінансування державної програми, якщо ці кошти будуть використані не за призначенням. Нам має бути абсолютно байдуже, які повноваження має Президент, а які – Прем'єр-міністр, якщо жоден з них не звітується перед нами і не відповідає за свою діяльність. Нас не повинно турбувати, скільки палат матиме Верховна Рада, якщо депутати, отримавши свої мандати, займатимуться своєю звичною справою – паразитуванням на нас з вами. Нам все одно, як називається адміністративно-територіальна одиниця – край чи область, якщо ми не знаємо, яка мета нашої держави, і що насправді повинне робити її керівництво.

Довго так тривати не може. Або ми змінимо цю систему, або ми зникнемо із карти світу. Я – за перший варіант! Хто зі мною?

АБСЕНТЕІЗМ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ДИНАМІКА

КОВАЛЬ РОМАН

Вступ. Дослідження проблеми абсентеїзму серед громадян України є досить актуальним в наш час. Втрата громадянами інтересу до політики, не бажання брати в ній участь, апатія та політичний абсентеїзм широко розповсюдженні в сучасному суспільстві. Підвищення рівня абсентеїзму окремими громадянами, соціальними групами, безумовно, веде до неможливості творення громадянського суспільства до якого ми прагнемо.

Відмова людей від політичної діяльності веде до втрати контролю над діями державної влади, спрощує процес її узурпації. В свою ж чергу, влада, котра не контролюється суспільством, перестає про таке суспільство дбати й може трансформуватись у жорсткий

тоталітарний стиль управління.

Підвищення рівня абсентеїзму є одним з індикаторів певної напруженості в суспільстві, свідченням недосконалості політичної системи й хибної політики влади.

Під час написання роботи використувались наступні методи дослідження: математичні - для пояснення динаміки абсентеїзму в Україні; статистичного прогнозування - для аналізу та прогнозу рівня абсентеїзму на виборах; кореляційного аналізу - для встановлення наявності зв'язку між рівнем абсентеїзму та економічним становищем держави.

Основна частина. Термін “абсентеїзм” походить від латинського “absent”, “absentis” — відсутній та має декілька значень. Широко

це поняття трактують, як прояв байдужого ставлення населення до суспільного життя, ухилення від участі в ньому. У вужчому розумінні політичний абсентеїзм це ухилення виборців від участі в голосуванні на виборах до представницьких органів державної влади, президента та референдумах.

Також до абсентеїстів відносять тих людей, котрі обрали позицію пасивності, тобто неучасті в політичному житті. Підкреслимо, що тут пасивність вживаємо, як антонім до слова активність або активна політична позиція.

Зокрема позиція неучасті, яку прийняла особа, стосується тільки тих видів політичної діяльності, де вона може будь-яким чином проявити себе як активна особистість: висловити свою думку, визначити свою належність до будь якої групи чи організації, окреслити своє ставлення до того чи іншого кандидата в депутати парламенту [1].

Початком вивчення феномену абсентеїзму можна вважати ХХ ст. В 1924 році вченими Чикагської школи політичних наук Ч.Е.Мерріаном та Г.Ф.Госселом було проведено інтерв'ювання американських виборців з метою виявлення мотивів ухилення

від виборів [2]. В рамках дослідження впливу соціально-економічних умов на електоральну поведінку абсентеїзм вивчали Е.Даус, Д.Істон, Х.Бреди.

Г.Алмонд, Р.Даль, А.Лейпхарт розглядали абсентеїзм як показники демократії суспільства.

Серед українських вчених, можна назвати Р.Губань, котрий досліджував явище абсентеїзму серед громадян нашої країни. Ю.Г. Волкова, В.И. Добренєкова досліджували даний феномен серед молоді Російської федерації.

В даній статті увагу звернуто на один з аспектів абсентеїзму, а саме: участь громадян у виборах та референдумах в Україні.

Право прийняття політичних рішень громадянам надається не досить часто. Така участь дозволяє легітимізувати політичну владу в державі, забезпечити існування демократії та підвищити рівень контролю влади суспільством.

В даній роботі розглянуто явище абсентеїзму з часів становлення України, як незалежної держави, до виборів Президента України у 2010 році.

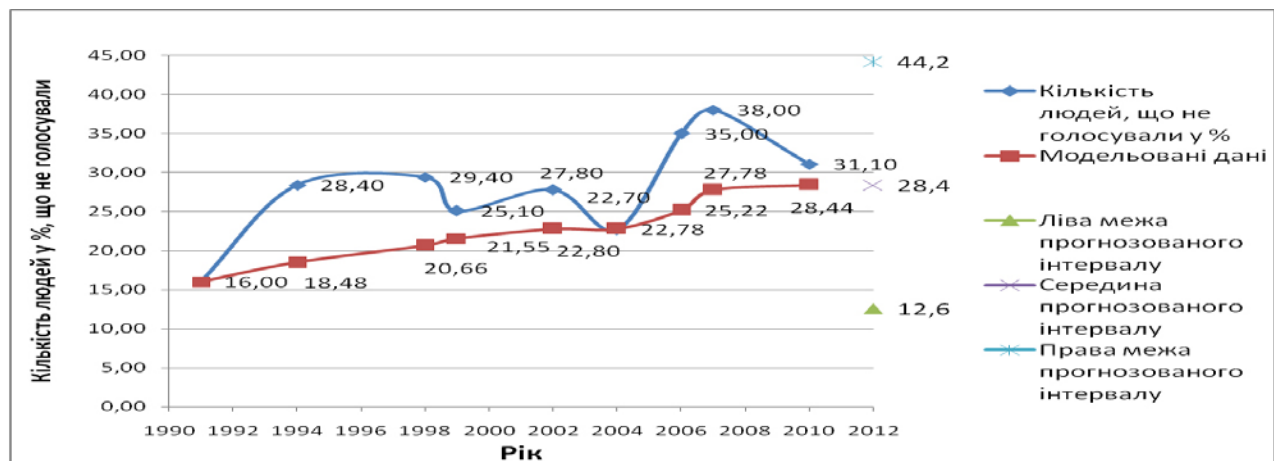

Рис.1. Кількість людей, що не голосували та побудова прогнозу

Аналізуючи графік (див. рис 1) ми бачимо, що починаючи з 1991 року, коли був проведений Всеукраїнський референдум про проголошення незалежності України, кількість громадян, які беруть участь у голосуванні поступово зменшується. У

референдумі 1991 року участь у виборах брало 84% виборців, парламентських виборах 1998 року – 70,6 %, Президентських виборах 1999 року – 74,9 %, Президентських виборах 2010 року — 68,9%. Найменша кількість неявки на виборах зафіксована на Всеукраїнському

референдумі про проголошення незалежності України 1 грудня 1991 року. На референдум було винесено одне питання “Чи підтверджуєте ви акт проголошення незалежності України?”. Громадяни України висловились на підтримку незалежності. У референдумі брало участь 32 млн. жителів, з яких 28 млн. проголосувало “За”. Ця подія за 19 років незалежності тримає рекорд серед волевиявлень громадян. Є свідченням, що для людей було дуже важливо висловити свою власну думку. Громадяни вірили в краще життя у незалежній суверенній державі.

Другим найвищим показником електоральної активності стали події 2004 року, котрі прийнято називати “Помаранчевою революцією”. У 2004 році відбувались вибори Президента України. Леонід Кучма покидає театр політичних ігор. Для участі в Президентській кампанії зареєстровано 26 конкурентів, проте реально боротьба проходила між двома кандидатами — Віктором Ющенком та Віктором Януковичем. Вибори відбувались за системою абсолютної більшості. У випадку, якщо кандидат не набирає абсолютної більшості голосів, відбувається другий тур виборів між двома лідерами.

В другому турі перемагає провладний кандидат Віктор Янукович з незначним відривом. Опозиція висловлює свою незгоду з виборами та закликає людей вийти на вулиці для початку мітингувального протесту.

3 грудня 2004 року Верховний Суд України визнає вибори не дійсними. Відбувається третій тур виборів, в якому перемогу здобуває опозиційний кандидат Віктор Ющенко.

Події “майдану”, отруєння опозиційного кандидата, реальна можливість змінити політичний режим через зміну лідера держави — саме це стало каталізатором та заставило людей проявити свою громадську позицію через голосування. В період Президентства Леоніда Кучми (1994-2004 рр.) можемо прослідкувати приблизно стабільну кількість не явки на вибори - біля 29 %. Британський політолог Т.Кузьо слідом за Т.Каротерсом та деякими іншими західними вченими пропонує визначати Україні як «гібридну

державу», зі змагальним авторитарним режимом. Політичний процес у такій державі визначається застоєм, корупцією, домінуванням еліт, які мають малу підтримку населення.

Однією з характеристик такого типу держави є низький рівень політичної участі в період між виборами. Вибори дають непевні результати, тому мають низьку легітимність [3]. Отже, низька явка на виборах пояснюється типом політичного режиму. З 2006 року кількість абсентеїстів різко зростає до 38 %. Такий відсоток пояснюється великою розчарованістю людей у владі. Громадяни хотіли бачити політичні, економічні, соціальні зміни. Натомість були сварки всередині помаранчевої команди, розпуск уряду Ю. Тимошенко, позачергові вибори до Верховної Ради. Реальний рівень життя відрізнявся від людських прагнень. Це все вплинуло на довіру до влади, підтримку людей та на прагнення брати участь у голосуванні.

Для виявлення залежності між рівнем абсентеїзму та рівнем добробуту громадян застосовуємо метод кореляційного аналізу. Для цього методу використовуємо дані індексів інфляції та відсоток неявки на виборах.

З’ясовано, що в Україні рівень абсентеїзму помірно залежить від економічного добробуту громадян, тобто зі зростанням добробуту зростає й рівень абсентеїстів.

Це підтверджують й світові тенденції, де люди переважно не ходять на вибори через високий рівень життя та розуміння, що країна незалежно від зміни влади буде розвиватись. Якщо в розвинутих країнах це один з головних факторів то в Україні це не зовсім так. Адже коефіцієнт кореляції дорівнює -0,39. Перевішивши цей показник в якісний (використовуючи шкалу Чеддока) отримуємо помірну залежність.

Щоб спрогнозувати кількість абсентеїстів на виборах до Верховної ради України, котрі відбудуться у 2012 році, використовуємо метод експоненційного згладжування. Для застосування цього методу необхідні дані щодо рівня (відсотку) неявки під час Президентських виборів 1991р., 1994р., 1999р., 2004 р., 2010р. та виборів депутатів

Верховної ради України 1994р., 1998р., 2002р., 2006 р., 2007 років. Побудувавши модель ми отримали дані, які свідчать про те, що рівень не явки на виборах коливатиметься в межах від 12,6% до 44,2%.

Висновки. Отже, можемо підсумувати, що рівень явки на вибори та референдуми залежить від рівня довіри громадян до влади, їх віри у можливість впливати на владу, типу політичного режиму. В Україні економічний добробут держави помірно позитивно впливає на розвиток абсентеїзму. В демократичному політичному режимі, якщо громадяни вірять в реальну можливість впливати на владу, то кількість абсентеїстів не є досить високою. В протилежному випадку кількість не явки може сягати досить високих показників, що призводить до не легітимності політичної влади в державі. У випадку України основними факторами, які сприяють розвитку абсентеїзму є недовіра громадян до влади, зневіра в політиці та відсутність реального впливу на ситуацію.

На основі проведеного аналізу, можна спрогнозувати, що на виборах до Верховної ради України у 2012 році, кількість абсентеїстів буде сягати в межах від 12,6% до 44,2%. В Україні явище абсентеїзму знаходиться на початковій стадії і має в своєму русі синусоїдні коливання.

Список використаних джерел та літератури

1. Абсентизм [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.emc.komi.com/02/01/012.htm>– Назва з екрана.

2. Иванова Ю. Абсентеизм как фактор избирательного процесса в современной России [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/170344.html> – Назва з екрана.

3. Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після „помаранчевої революції” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=63&c=1399> — Назва з екрана.

4. Country View Ukraine[Electronic resource]//– Mode of access: http://www.idea.int/vt/country_view.cfm?CountryCode=UA– Title from the screen.

5. Зведена таблиця індексів інфляції 1991-2000pp. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.kapitalizator.com/zvedenatablytsya-indeksiv-inflyatsiyi-1991-2000rr>– Назва з екрана.

6. Зведена таблиця індексів інфляції 2001-2010pp.[Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.kapitalizator.com/zvedenatablytsya-indeksiv-inflyatsiyi-2001-2010rr>– Назва з екрана.

ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ ЖІНОК В УКРАЇНІ

ХОМЕЙ ОКСАНА

Попри те, що світ українська нація живе у 21 столітті, дискримінація жінок в Україні, або ж дискримінація за статтю присутня у багатьох сферах суспільно-політичного життя. Жінки заробляють менше у порівнянні з чоловіками, стикаються з більшими труднощами при пошуку роботи та просуванню по кар’єрній драбині.

Перш за все, варто розпочати з формувань соціальних стереотипів про місце жінки у суспільстві. Коли Україна ввійшла до Радянського Союзу, українське жіноцтво

активно долучилось до будування соціалізму. Власне кажучи, марксизм розглядав жінок всього лиш як частину пролетаріату. Відповідно до комуністично-ленінської ідеології жінки повинні працювати на фабриках та заводах на рівні з чоловічою статтю [1]. При цьому суто біологічні та соціальні особливості представниць прекрасної статі значною мірою не бралися до уваги. Попри заклик більшовиків до звільнення жінок з – під капіталістичного гніту, фактично жінки були змушені виконували подвійну роботу

– на виробництві і вдома, доглядаючи за худобою, виховуючи дітей та працюючи на полі.

Варто зазначити, що за часів Радянського Союзу доступ жінок до вищої освіти значною мірою зріс. Незважаючи на те, що близько 70 % вчителів та працівників медичних установ складали жінки, вони отримували меншу заробітну плату, аніж чоловіки, котрі працювали відповідно у галузі освіти чи медицини [2].

Розвал СРСР зруйнував не лише економічні зв'язки між колишніми республіками, але й сильно вплинув на життя кожної людини, яка проживала на території колишньої імперії. Інфляція зашкалювала, і економічна безвихідь змушувала багатьох українських жінок або ж емігрувати за кордон, або ж бути втягненими у секс-рабство. При цьому вищим ешелонам влади було начхати на те, що Україна лідирувала у кількості проданих у сексуальне рабство жінок [3].

Якою ж є ситуація жінок на ринку праці на сьогодні? Передовсім, факт залишається фактом – позиціонування на ринку праці визначається статевую приналежністю. За підрахунками європейських установ, у часовому проміжку з 1994 по 2000 роки 80% звільнених становили жінки [4]. Причини звільнень криються у сприйнятті жінок як менш надійних працівників у порівнянні з чоловіками, адже часто жінки повинні ще й домашню роботу виконувати, і дітей з дитсадка чи зі школи забирати. От і часу на понаднормову роботу обмаль. Цене влаштує роботодавців, які вміло маніпулюють людьми, знаючи, що в умовах постійної економічної нестабільності люди чіпляються за будь-яку роботу.

Згідно з офіційними даними, у 2002 році загальна кількість безробітних становила 1,3 млн. осіб. 64% з усієї кількості безробітних становили жінки [4]. Отож, жінки стикаються з проблемами як рівності оплати праці, так і при пошуку роботи. Вочевидь, роботодавці надають перевагу чоловічій статі при працевлаштуванні.

Дискримінація жінок офіційно визнається і не заперечується на державному рівні. Зокрема, Державна служба зайнятості у огляді

положення жінок на ринку праці, поділяє дискримінацію на два види – горизонтальну і вертикальну. Горизонтальна полягає у тому, що жінки переважають у кількісному відношенні у менш престижних галузях, тоді як вертикальна стосується чіткого констатування різниці у заробітній платі. За підрахунками Державної служби зайнятості жінки отримували в середньому 70-80% від зарплати чоловіків у 2010 році [5].

Цікаво, що дискримінація жінок проявляє себе також у очікуванні заробітної плати. Один з національних веб-сайтів з пошуку роботи провів дослідження. Виявилось, що 42% жінок, котрі подали своє резюме, розраховують на оплату своєї праці до 500 доларів, тоді як лишень 25% чоловіків зазначили даний рівень заробітної плати у своєму резюме. Більша частина сильної статі, а саме 26 відсотків, цікавляться вакансіями з оплатою праці від 1000 до 2000 доларів за місяць [6].

Більш того, роботодавці нахабно проводять відкриту дискримінаційну політику, навіть того не приховуючи. Візьмімо будь-яку газету місцевого чи національного масштабу. Численні фірми шукають за жінками з певними ознаками. Успішний кандидат (а точніше, кандидатка) повинні мати привабливу зовнішність та бути віком від 23 до 28 років. Світовий Банк робить висновок: у країні проводиться дискримінація на ринку праці передовсім щодо тих осіб, які не підпадають під окреслені фізичні та вікові параметри [2].

Правду кажучи, вищенаведені дані подиву не викликають. В українському посттоталітарному суспільстві чітко виражена нерівність давно уже вважається нормою. Жінки сприймають цілком нормально те, що і заробітки у них нижчі в порівнянні з чоловіками, та й статус 'домашніх господарів' давно уже визначений. І ніхто протестувати не збирається, і відкритих обурювань не висловлює.

На державному рівні, жінок у парламенті та на державній службі обмаль. Кволі спроби феміністок донести до громадськості плачевну ситуацію успіхом не увінчалися. Знову ж таки: суспільство дивиться через призму

стереотипів. А інформація, що виходить за рамки стереотипів зазвичай не сприймається на рівні мас. Такими є, на жаль, реалії буття нашого суспільства, що змушує кожного свідомого громадянина замислитись.

Література:

1. Marxism, Feminism & Women's Liberation (2003). P.9. Retrived from: <http://www.bolshevik.org/1917/no19fem.pdf>
2. World Bank (2002), Ukraine Gender Review, Retrived from: <http://siteresources.worldbank.org/INTECAREGTOPGENDER/Resources/UkraineCGA.pdf>
3. "Gender Issues in Ukraine: Challenges

and Opportunities", United Nations Development Programme, UN in Ukraine, 2003, pp. 53-61 Kissrlyova O., Trokhym I.

4. EU Gender Watch: A Gender Analysis of EU Development Instruments and Policies in Ukraine Representing EU Neighbouring Countries, Kiev-Lviv, 2007. - P.11.

5. Report of the State Service of Employment (2010). The Discrimination of Women on Labour Market. Retrives from: <http://www.dcz.gov.ua/kie/control/uk/publish/>

6. Professional Orientation in Ukraine: (December, 2007). Women on Labour Market. Express-investigation. Retrived from: <http://www.HeadHunter.com.ua>

РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ КРИЗИ

ЖИВОЛУП ЄВГЕНІЯ

Економічне зростання створює передумови для збільшення зайнятості та доходів населення, підвищення продуктивності його праці. Однак об'єктивні нерівномірності виходу з кризи окремих галузей і підприємств, істотні відмінності у співвідношенні інтенсивних та екстенсивних чинників обумовлюють неминучі диспропорції національного ринку праці, різнонаправленість розвитку окремих його сегментів. У поєднанні з прорахунками політики ринку праці це спричинило низку проблем.

Йдеться передусім про нестачу робочих місць та високу частку робочих місць з небезпечними умовами праці та низькими вимогами до якості робочої сили, що є результатом не лише низьких інвестицій, а насамперед нераціональної їхньої спрямованості, відсутності чіткої програми інвестиційної діяльності.

Якість пропозиції робочої сили часто не відповідає сучасним вимогам щодо її професійно-освітньої підготовки, трудової та виконавчої дисципліни, мобільності та економічної активності в цілому. Наслідком незбалансованості пропозиції робочої сили із

попитом на неї є високий рівень безробіття, зокрема прихованого та часткового, та велика частка безробітних, які не мають роботи понад 1 рік.

Водночас нераціональною є галузева структура зайнятості. Йдеться передусім про надмірну питому вагу зайнятих у сільському господарстві та самозайнятих.

Безумовною проблемою ринку праці, наслідки якої виходять далеко за його межі, є низький середній рівень заробітків і відповідно низька питома вага витрат на робочу силу у собівартості виробництва та оплати праці найманих працівників у ВВП, надмірна міжгалузева і низька міжпосадова диференціація заробітної плати, передусім у бюджетній сфері.

Однією з найбільш серйозних проблем ринку праці України є утримання невисокого рівня економічної активності. Неоднорідність структурних зрушень у складі вікових груп економічно активних чоловіків стосується зменшення рівнів економічної активності представників високоактивних вікових груп (40-49 та 50-59 років). Це - наслідок зростання рівня смертності чоловіків, яке припадає на початок працездатного віку, а

також більш низької середньої очікуваної тривалості життя при народженні чоловіків. Зниження рівнів економічної активності жінок найбільш продуктивних вікових груп (25-29 та 30-39 років), пов'язане насамперед з народженням та вихованням дітей, недостатньо розвиненої мережі дошкільних закладів, гендерною нерівністю при працевлаштуванні, збереженням низького віку виходу жінок на пенсію. Водночас було помітне хоча і незначне, але зниження рівнів економічної активності чоловіків.

Загалом економічна активність в умовах демографічної кризи формується під впливом депопуляції населення та збільшення рівня його старіння. Вищезазначені чинники істотно погіршують перспективи поліпшення стану економічної активності. Моніторинг зайнятості в статеві-віковому розрізі дає змогу зробити висновок щодо збереження більш низького рівня зайнятості жінок порівняно з чоловіками.

Регіональний розріз зайнятості свідчить про значні диспропорції, що сформувалися внаслідок обмежених можливостей створення нових робочих місць. Найбільш несприятливою залишається ситуація із зайнятістю в найбільш економічно розвинених регіонах. Водночас регіони з менш розвинутою економічною інфраструктурою змогли зберегти порівняно стабільну динаміку зайнятості.

На сьогодні найбільш значущими чинниками розвитку ринку праці, які світова криза лише загострила, є: професійно-кваліфікаційні диспропорції попиту та пропозиції робочої сили; неповне використання зайнятої робочої сили; стабільно високий рівень малопроductивної неформальної зайнятості; низька інституціоналізація обігу безробіття; невідповідність галузевої структури зайнятості потребам інноваційного розвитку економіки. Погіршення макроекономічної ситуації в країні протягом останнього часу зумовило зменшення можливостей зайнятості, що, відповідно, погіршує перспективи розвитку національного ринку праці. Загалом реакція ринку праці України на світову фінансову кризу демонструє лише верхівку більш глибоких і тривалих фундаментальних суперечностей, які формувалися на ринку праці та у сфері зайнятості протягом років незалежності.

Мінімізація негативного впливу економічної кризи на розвиток вітчизняного ринку праці можлива за умов створення макроекономічної стабілізації: на пожевлення виробництва, залучення інвестиційних ресурсів, підтримка національних товаровиробників, стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, збереження наявних та створення нових робочих місць.

ШАХРАЙСТВО У СФЕРІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Нечипоренко Юлія

На міжнародному ринку праці Україні відведена роль постачальника кваліфікованої та дешевої робочої сили, така ситуація склалася в результаті соціально-економічної кризи в країні. Соціологічні опитування свідчать про зневіру в діях влади та високий рівень песимізму, зазначає директор Національного інституту стратегічних досліджень Андрій Єрмолаєв [3].

Для зменшення трудової міграції молодих кваліфікованих фахівців існує Закон України "Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з надання дотації роботодавцю". Відповідно до ст. 3 згаданого закону, роботодавець отримує дотацію в разі прийняття на роботу молоді, для якої це є першим робочим місцем за

отриманою спеціальністю. Обов'язковою умовою є направлення від державної служби зайнятості. Питання ефективності згаданого нормативно-правового акту є темою для окремого дослідження.

Станом на 22 квітня 2011 року відділ статистики, моніторингу та прогнозування Київського міського центру зайнятості надав такі оперативні дані: на обліку в центрах зайнятості перебувало 7850 незайнятих громадян серед яких 3198 осіб склала молодь (але це лише офіційні дані!). На практиці ж молода особа в останню чергу подумає про допомогу від держави, така вже реальність сучасного суспільства. Навпаки, з вірою у власний потенціал та професійну самореалізацію випускники ВНЗ відправляють резюме на бажані посади в українські компанії. У відповідь отримують стандартні листи HR-спеціалістів з побажаннями успіхів у подальших пошуках та обіцянкою внести резюме до бази даних та при наявності відповідної вакансії обов'язково зателефонувати. Таким чином, зібравши численні “дякуємо за інтерес” та “бажаємо успіхів”, молодь починає думати по роботу за кордоном. І ось в цій сфері першими на шляху до працевлаштування в іноземній компанії стають шахрайські агенції, які надають посередницькі послуги на території України.

У 2009 році до Уповноваженого з прав людини від українських трудових мігрантів надійшло понад 280 повідомлень. До найбільш поширених шахрайських схем належать: *обіцяні інформаційно-консульські послуги*. Підписуючи контракт з компанією-посередником, особа не звертає увагу, що до зобов'язань агенції входить лише надання інформаційно-консульських послуг. Коли посольство відмовляє у відкритті візи в зв'язку з тим, що компанії роботодавця не існує, то компанія-посередник зазначає про виконання своїх зобов'язань визначених в контракті. Надання інформаційно-консульських послуг передбачає допомогу в оформленні візи, заповненні анкети для співбесіди в посольстві тощо; *міфічне оформлення віз*. Для оформлення робочої візи особа повинна особисто подати документи

та пройти співбесіду. Шахраї пропонують оформити зазначену візу самотійно, а повертають вже паспорт з фальшивою візою чи з відмовою у відкритті візи. Тому слід попередньо уточнити у консульському відділі відповідної країни чи може посередник на підставі наданої довіреності відкрити особі робочу візу. Іноді шахраї пропонують відкрити спочатку Шенгенську візу, а робочу візу обіцяють зробити в країні призначення. Але це зробити неможливо, оскільки мета поїздки повинна відповідати типу візи; *фіктивний чек*. Трапляються випадки, коли особа сплачує кошти фірмі-посереднику за надання послуг при працевлаштуванні, а отримує чек неіснуючої фірми. У такому випадку підстав для повернення коштів за неналежне виконання зобов'язань при наданні посередницьких послуг немає.

Відповідно до ст. 190 Кримінального кодексу України, шахрайство визначається як “заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою”. До кваліфікуючих ознак злочину відносять вчинення шахрайства шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки, в особливо великих розмірах та вчинення злочину організованою групою. Молодь є цільовою аудиторією шахраїв у силу вікових особливостей та непоінформованості. Складність розслідування таких злочинів полягає у тому, що потерпілі не мають впевненості у спроможності органів внутрішніх справ розкрити злочин і повернути втрачені кошти або майно. Дослідник психологічних особливостей шахрайства Кравченко О.В. зазначає, що за темпераментом злочинці є або сангвініками, або холериками, розкуті під час зустрічі з новими людьми, рухливі та легко пристосовуються до швидкозмінних умов життя. Вчений Данилов О.О. виділяє такі основні правила шахрая під час спілкування з жертвою: 1) говорить на цікаві для жертви теми; 2) більше слухає, але інколи, навпаки, значною кількістю слів маскує свої наміри; 3) ніколи не сперечається; 4) легко визнає свою неправоту для досягнення бажаного результату; 5) намагається відразу отримати

від співрозмовника згоду в незначних питаннях, переходячи потім до серйозних; 6) демонструє щирі радість і зацікавлення спілкуванням, називаючи людину на ім'я, усміхаючись, виражаючи своє добре ставлення; 7) підтримує в людині відчуття її значимості.

Статистичні дані свідчать про те, що шахраї, як правило, старші за віком від злодіїв та грабіжників: лише 22,4 % засуджених за шахрайство вчинили злочин у віці до 30 років. Це зумовлено специфікою злочину: складність підготовки і виконання, здатність завоювати довіру потерпілого та створити враження надійної й потрібної людини [5].

Повертаючись до проблеми працевлаштування молоді у власній країні, розглянемо найбільш популярні маршрути для міграції та можливе шахрайство.

Заявка на участь у візовій лотереї Грін Кард є безкоштовною і здійснюється через веб-сайти Державного департаменту США. На сьогодні існує практика, коли учасники лотереї отримують листа в якому йдеться про необхідність переказати гроші на ім'я певної особи в посольстві США в Лондоні. Це і є шахрайство, про яке слід повідомити посольство США. Шахраї пропонують вигідну роботу переважно низької або середньої професійної кваліфікації (офіціант, посудомийка, покоївка) у Великій Британії, але спочатку жертва повинна виконати такі дії: здійснити кілька платежів (переважно через Western Union), або ж просто надіслати зазначену суму грошей. Процес працевлаштування триватиме, поки особа не зрозуміє, що її ошукали.

У Португалії діють трудові суди, які розглядають спори між роботодавцем та працівником. Навіть нелегали мають можливість відсудити гроші, тому випадки шахрайства трапляються рідко.

Вирушаючи до Чехії слід пам'ятати, що роботодавець часто не виплачує заробітну плату за останній місяць роботи і трудовий мігрант повертається додому в надії отримати гроші обіцяним переказом, але цього майже ніколи не трапляється. Ще однією несподіванкою може стати 12-годинний робочий день замість обумовленого 8-

годинного.

Польща пропонує сезонні роботи (збирання врожаю, будівництво) та особливим попитом користуються лікарі (терапевти, дитячі лікарі, хірурги). Останнім доводиться здавати іспити польською мовою на підтвердження лікарської кваліфікації. Необхідно звернути увагу за чий рахунок покриватимуться витрати на харчування та проживання, щоб не стати жертвою шахраїв.

Список країн може продовжити Італія, Туреччина, Росія та ін. Міжнародні міграційні процеси мають регулюватися державою, яка несе відповідальність за належне забезпечення прав та інтересів українських трудових мігрантів. На сьогодні залишається нагальним питання прийняття Закону України про засади державної міграційної політики України та створення єдиного державного спеціального органу уповноваженого вирішувати весь комплекс питань щодо міграційних процесів. Для оптимізації державного управління у сфері міграції у 2009 р. було створено Державну міграційну службу України, але постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання державного управління у сфері міграції" від 7 липня 2010 р. № 559 передбачено ліквідацію останньої. Однією із причин відсутності єдиного централізованого органу є небажання окремих відомств втратити функції по контролю за фінансовими ресурсами міграційних процесів [7].

Щоб уникнути шахрайства при працевлаштуванні за кордоном необхідно адекватно оцінювати пропозицію, проаналізувати середній рівень оплати праці, не платити роботодавцю за будь-які послуги, бажано укласти письмову угоду з останнім. Якщо особа планує перебувати в іншій країні понад три місяці, то бажано зареєструватись в українському консульстві за кордоном. Для того, щоб стати на консульський облік потрібно особисто звернутися до установи.

Необхідну інформацію про права тих, хто працює за кордоном, а також можливості законної міграції, включаючи трудову міграцію та тимчасові трудові угоди можна отримати в Центрах консультування мігрантів. Спеціалісти ЦКМ допоможуть в тлумаченні

умов угоди, запропонованої іноземним роботодавцем та компанією-посередником. Всі послуги організації є безкоштовними [11]. Говорячи про способи уникнення шахрайства, складно вивести єдину формулу. Часом саме трудові мігранти можуть із власного досвіду розповісти значно більше, ніж теоретично підготовлені спеціалісти відповідних організацій. Історія про шахрайство від безпосередньої жертви звучить настільки вражаюче, що запам'ятовується кожна деталь. І якщо, незважаючи на всі недоліки некваліфікованої роботи та рівень правової незахищеності, особа остаточно вирішила стати трудовим мігрантом, то це робити слід лише після серйозної інформаційної підготовки. Запитувати, слухати, аналізувати, зіставляти, не вірити на чесне слово.

Література:

1. Закон України “Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю” від 04.11.2004 № 2150-IV. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2150-15>
2. Карпачова Н.І. Щорічна доповідь “Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні” 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ombudsman.kiev.ua/dopovid_6/Dop6_Zmist.htm
3. Коваленко Н., Шерстюк Н. Соціологи: більшість української молоді – потенційні трудові мігранти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2091427.html>
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>
5. Кравченко О.В. Автореф. дис... канд. психол. наук; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2005. – 21 с.
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04. 2001 р. № 2341-III– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>
7. Мельниченко О.А. Теоретичні засади регуляторного впливу держави на трудову міграцію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pubupr/2010/2010-2/doc/3/06.pdf
8. Росовецький О. Сім країн, де чекають українців на заробітки. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/technology/2010/02/23/40894/>
9. Посольство Великої Британії. Масові шахрайства: не станьте жертвою. – Режим доступу: <http://ukinukraine.fco.gov.uk/uk/visit-uk/visas/mass-market-scams>
10. Смаглюк О. В. Шахрайство за Кримінальним кодексом України 2001 року: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004.
11. Центри консультування мігрантів. Шахрайські схеми. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.migrantinfo.org.ua/?lng=ukr&menu=rest&tbl=usefull&submenu=4>

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНОГО СТАНОВИЩА СІМЕЙ В УКРАЇНИ

САХАНДА МАРІЯ

Свої потреби домогосподарства задовольняють за рахунок ресурсів, які надходять з різних джерел. Середньомісячні сукупні ресурси пересічного домогосподарства станом на 2009 рік склали 3015 грн., міського – 3149 грн., сільського – 2714 грн.

Значні розбіжності мають структури формування сукупних ресурсів міських та сільських домогосподарств. У домогосподарствах з дітьми 63% ресурсів формували доходи від зайнятості, 16% – пенсії, стипендії, соціальні допомоги (готівкові та безготівкові).

У домогосподарствах без дітей 44% ресурсів склали доходи від зайнятості, пенсії, стипендії та соціальні допомоги – відповідно 37%, доходи від особистого підсобного господарства та від самозаготівель – 8%. У домогосподарствах, у складі яких були молоді сім'ї, 64% ресурсів формували доходи від зайнятості. Доходи від особистого підсобного господарства у цій групі склали 6%, пенсії, стипендії, соціальні допомоги – 16%.

У домогосподарствах із середньодушовими загальними доходами нижче прожиткового мінімуму чверть ресурсів формувалося за рахунок пенсій, стипендій та соціальних допомог, наданих готівкою. Доходи від особистого підсобного господарства та від самозаготівель становили 12% їх ресурсів. Як і раніше, залишається гострим питання низької адресності окремих видів допомог з точки зору підтримки найбільш вразливих верств населення.

Бідність – втрата можливості жити за сучасними стандартами як окремою особою, так і суспільством в цілому. У 2011 році спостерігається така ситуація: межа бідності досягла 1567 грн. порівняно з 778 грн. 2008 року, при цьому прожитковий мінімум на одну людину в середньому по країні становить 972 грн., мінімальна зарплата – 907 грн. За оцінками ООН, в Україні 78% бідних людей, за оцінками Державного комітету статистики України – 26%.

Визначення груп населення з найбільшим ризиком бідності необхідне для розробки напрямків державної соціальної політики. Використовують три типи ризиків: прості, часткові (для певного типу домогосподарств передбачають їх порівняння з «антигрупою»), комбіновані (враховують дію кількох факторів, що впливають на бідність).

Дослідження простих ризиків виявило такі закономірності:

- у 1,4 рази збільшується ризик бідності при появі у сім'ї з дітьми непрацюючої особи чи пенсіонера;
- ризик бідності при появі у складі сім'ї дитини збільшується у 3 рази;
- найвищий ризик – у неповних сімей з двома та більше дітьми, у багатодітних сімей;

- найменший ризик – у домогосподарств без дітей, де всі працюють.

Присутня залежність між розміром сімей та рівнем бідності: при низькому рівні життя та браку коштів різні покоління змушені проживати разом та вести спільне господарство. Ризик домогосподарств, які складаються з однієї-двох осіб, потрапити до бідних верств складає 0,7 разів, що є у 2,5-3 рази меншим, ніж серед складних сімей. Вразливість сімей підвищується, коли до його складу входять діти: ризик бідності домогосподарств з однією дитиною складає 1,0, з двома – 1,5, з трьома і більше – 2,43 разів. Наявність у сім'ї кількох дітей віком до 3-х років підвищує ризик бідності вдвічі. Отже, до групи ризику входять не тільки багатодітні сім'ї, а і сім'ї з двома дітьми та дітьми до 3-х років. Краща ситуація у бездітних сім'ях, де всі працюють. Ризик бідності складає 0,32. У бездітних сім'ях, де всі члени непрацездатного віку, - вдвічі більший, 0,76.

Отже, найуразливішими є домогосподарства, в яких мешкають одночасно утриманці до працездатного та після працездатного віку. Дана ситуація свідчить не про низьку заробітну плату годувальників, а про недостатність пенсій та інших соціальних виплат.

Зважаючи на окремі фактори, що можуть впливати на бідність, необхідно зазначити місце проживання домогосподарства (географічний регіон). Північний регіон (Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська області) мають найбільший ризик бідності (1,2). Найменший – у західному регіоні (1,0).

Місце проживання (село, місто) також впливають на ризик опинитися серед бідного населення України. За даними 2006 року у домогосподарств міст ризик бідності в 2,3 рази менший за цей показник в селі. З кожним роком відрив збільшується, що пов'язано з високим розшаруванням за монетарною ознакою.

Для міських домогосподарств притаманні такі депривації: недостатність коштів для здійснення заощаджень, неможливість організації сімейного відпочинку хоча б один раз на рік, неможливість щоденного

споживання м'ясних і рибних страв.

Найпоширеніші депривації у багато-дітних сімей такі: неможливість придбання одягу для дітей, недостатня житлова площа, відсутність закладів, які надають побутові послуги, незабезпеченість послугами швидкої медичної допомоги, відсутність дошкільних закладів, неможливість щоденного споживання м'ясних і рибних страв (60%), відсутність елементарних зручностей у житлі (40%).

Порівнюючи бездітні сім'ї і сім'ї з дітьми, можна виділити такі депривації: сім'ї з дітьми мають недостатню кількість кімнат і розмір житлової площі, не завжди мають можливість купити дітям одяг (20%); незабезпечені дошкільними закладами (41%), позбавлені сімейного відпочинку, доступу до послуг охорони здоров'я.

Для домогосподарств, що складаються з пенсіонерів, притаманні такі депривації: неможливість оплатити необхідне лікування (30%), недостатня комфортність житла, неможливість щоденного споживання м'ясних і рибних страв.

Таким чином, різні категорії сімей, маючи свої особливі потреби, що визначаються їх демографічним та соціально-економічним складом, зазнають різних позбавлень, що призводить до неоднакового характеру та інтенсивності розшарування за цією ознакою.

Споживання різних типів домогосподарств. Рівень життя населення країни, який залежить від процесів економічного зростання та занепаду, впливає і на споживчі можливості груп населення та зумовлює формування структури їх витрат. Про позитивні тенденції в житті громадян України може свідчити збільшення витрат на непродовольчі товари. Але найбільш вагомою статтею сукупних витрат домогосподарств продовжують залишатися витрати на харчування (включаючи харчування поза домом).

При збільшенні числа дітей у домогосподарстві частка сукупних витрат на харчування, як і раніше, має тенденцію до зростання при одночасному зменшенні вартості та калорійності добового раціону.

Особливе занепокоєння викликає дефіцит у раціоні домогосподарств з дітьми м'ясних і молочних продуктів, фруктів та овочів. Домогосподарства з дітьми до 18 років направляли на харчування меншу частку всіх сукупних витрат, ніж домогосподарства без дітей (51% проти 52%), вартість (15 грн.) та калорійність (2883 ккал) спожитих за добу продуктів однією особою також були значно менші – відповідно в 1,4 рази кожна. У домогосподарствах з дітьми однією особою було спожито більше, ніж у 2008р., овочів і баштанних – на 9%. Одночасно у цій групі домогосподарств зменшилося споживання риби та рибопродуктів – на 12%, молока і молокопродуктів – на 10%, яєць – на 5%, картоплі та цукру – на 4% кожного, фруктів, ягід, горіхів, винограду – на 3%, м'яса і м'ясопродуктів – на 2%, хліба і хлібопродуктів – на 1,3%. Кількість спожитих основних продуктів харчування однією особою в домогосподарствах із дітьми була в 1,5–1,2 рази меншою, ніж у домогосподарствах без дітей.

Харчування українських сімей характеризується незбалансованістю (переважанням у раціоні хлібопродуктів та картоплі) та калорійністю. Але деякі домогосподарства в Україні не можуть забезпечити достатній рівень калорійності харчування, тобто 2100 ккал. З 1999 до 2008 року кількість таких домогосподарств зменшилася з 22,8% до 13,2%, що може свідчити лише про забезпечення необхідною кількістю продуктів харчування, а не про якість харчування. Найбільша частка домогосподарств, які потрапляють у ці 13,2% - домогосподарства з трьома і більше дітьми.

Витрати на непродовольчі товари в загальній структурі витрат складають 20,8% (221 грн. на особу на місяць).

Забезпеченість товарами тривалого користування. Життя людей XXI ст. неможливо уявити без таких товарів тривалого користування, як побутова техніка, засоби зв'язку, транспортні засоби. Ці товари забезпечують комфортність проживання домогосподарств та вважається показником забезпеченості сімей.

В середньому в Україні протягом

2000-2008 років підвищився загальний рівень користування товарами тривалого користування. Це стосується і товарів вже першої необхідності (холодильник, пилосос, пральна машина), так і рідковживаних товарів (комп'ютер, супутникова антена).

Домогосподарства з дітьми краще забезпечені товарами тривалого користування, ніж домогосподарства без дітей (рівень користування традиційними товарами у 1,2-2 рази в середньому по різних видах товарів перевищує відповідні показники у сім'ях без дітей). Це пояснюється необхідністю полегшення ведення домашнього господарства і сприянню розвитку дитини (наприклад, наявність комп'ютер). Більш ніж чверть домогосподарств з дітьми має автомобіль, 91,3% мають пральну машину, 83,4% мають пилосос.

Але не всі домогосподарства з дітьми мають такий високий рівень забезпеченості товарами довготривалого користування. 5% домогосподарств, в який 3 та більше дітей, не мають холодильника, у 11,2% відсутня пральна машина, у 29,1% немає пилососа.

Серед сімей без дітей найгірше забезпечені товарами тривалого користування домогосподарства пенсіонерів одинаків (особливо значний відрив від інших домогосподарств прослідковується наявності автомобіля, лише 1,4% пенсіонерів-одинаків забезпечені власним авто). Такий рівень забезпеченості пояснюється недостатнім

рівнем їх матеріального добробуту.

Отже, рівень матеріальної забезпеченості впливає на комфортність проживання і з боку наявності товарів тривалого користування.

Література:

1. Васильєв О. Оцінка диференціації населення України за умовами життя // Україна: Аспекти праці. – 2010. - №5
2. Демографічні чинники бідності (колективна монографія) / За ред.. Е. М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. – 2009. – 184 с.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. Доступний з: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. – К.: ТОВ «Основа-Принт», 2009. – 248 с.
5. Соціально-економічне становище домогосподарств України у 2009 році. Державний комітет статистики України. Режим доступу до статті: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdvdg_rik/dop_sesd_2006/arh_sesd.htm
6. Стан житлової сфери Донецької області / Н.М. Вертиль // Економіка пром-сті. — 2009. — № 5. — С. 206-210. — укр. Режим доступу до статті: http://dspace.nbuv.gov.ua:8080/dspace/bitstream/handle/123456789/10500/st_48_29.pdf?sequence=1

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ МЕЦЕНАТІВ В УКРАЇНІ

МАТЯЖ СВІТЛАНА

Сучасна державна політика підтримки меценатської діяльності не є системною і формується розрізненими зусиллями окремих органів публічної влади. Не існує встановлених законодавчими актами узгоджених переліків цілей та видів меценатської діяльності і критеріїв її визнання. Державна політика як важливий компонент життєдіяльності суспільства, формує

відповідну систему та механізми соціально орієнтованого державного управління. Оцінюючи досвід управлінських процесів в Україні, можна стверджувати, що державне управління розвитком меценатства є неупорядкованим та непослідовним. Виходячи з цього, формування сучасної моделі розвитку суспільства потребує вироблення ефективної державної політики

України щодо благодійності та меценатства, які спрямовані на розвиток освіти, науки, мистецтва, культури тощо.

Законодавство щодо меценатської діяльності складається з норм Конституції України, Закону України “Про благодійність та благодійні організації”, в якому розкривається зміст понять “благодійність”, “меценатство”, “спонсорство” та встановлюються основні форми та принципи благодійної діяльності; Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”, де визначаються особливості оплати податків меценатів та благодійників; в проекті Закону “Про меценатство” розкривається державна політика щодо управління меценатською діяльністю. В Розпорядженні “Про сприяння благодійній діяльності в Україні” наголошується на необхідності підтримки в цьому напрямку підприємств, установ, організацій та фізичних осіб шляхом проведення загальнодержавного огляду меценатства, популяризації імен благодійників, відзначення їх діяльності державними нагородами, а також підкреслюється можливість додаткового стимулювання благодійництва та меценатства через механізм оподаткування доходів фізичних та юридичних осіб.

По суті своїй, меценатство є видом недержавної діяльності, направленої на підтримку і стимулювання різного роду творчих ініціатив у галузі мистецтва, освіти і культури. В цілому, відмінна особливість меценатства полягає у тому, що воно забезпечує безкорисливу допомогу і заступництво, направлені на досягнення вищих інтелектуальних, культурних, етичних цінностей суспільного значення шляхом забезпечення талановитим особам або колективам можливостей освіти або самовираження.

Державна політика щодо меценатства повинна базуватися на таких положеннях як правове регулювання розвитком меценатської діяльності; визначення пріоритетних напрямків і розробка спеціальних програм у сфері меценатства; добровільна діяльність меценатів; моральна та економічна підтримка державою меценатської діяльності. Стимулювання доброчинної діяльності полягає також в наданні

податкових та інших пільг, що поширюються на меценатів, меценатські організації у відповідності з чинним законодавством України.

Норми законодавства, які б сприяли та заохочували діяльність меценатів, повинні відповідати українським умовам та потребам в суспільстві. Діяльність меценатів може вільно розвиватися у країні лише тоді, якщо на рівні держави та суспільства для неї існують сприятливі умови, а саме: національне законодавство сприяє законній меценатській діяльності; зі сторони держави та суспільства меценати отримують узаконені заохочення матеріального та морального характеру тощо.

Особливостями меценатської діяльності в Україні є те, що в основному меценатська допомога є не системною, а одноразовою і в більшості випадків стосується побутової та господарської сфери.

Отже, органи державної влади і органи місцевого самоврядування для підтримки меценатства повинні надавати їм пільги з оплати податків і зборів, нагороджувати меценатів державними нагородами України, відзнаками органів місцевого самоврядування, встановити порядок увічнення імені мецената у зв'язку з меценатською діяльністю. Необхідно зазначити, що функція держави як важливого регулятора меценатської діяльності зосереджена на удосконаленні законодавства у сфері економічного стимулювання меценатства комерційних структур за допомогою раціональних податкових пільг. Наприклад, у США ефективно діють податкові пільги на благодійність та меценатство: з одного боку, в країні діють податкові знижки, а з іншого – сформувалася складна система контролю з метою виключити будь-які схеми відмивання коштів й ухилення від оподаткування.

Таким чином, держава повинна забезпечити сприятливі умови та розробити ефективні правові норми для створення функціональної системи меценатства. Вдосконалене законодавство, з одного боку, повинне дати можливість вітчизняній соціальній сфері та культурі повноцінно користуватися недержавною підтримкою, з іншого боку — виключити зловживання пільгами.

ПЕРСПЕКТИВИ УГОРСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ

Войтович Юлія

З початку 90-их років минулого століття українсько-угорські відносини будуються на принципах взаємоповаги та прагматичного підходу. Двостороннє співробітництво між країнами є різноманітним у всіх його проявах: від зовнішньополітичних та безпекових аспектів до вирішення гуманітарних питань.

Проте, не все завжди складається гладко. На сьогодні деякі протиріччя між Україною та Угорщиною може внести угорський закон про подвійне громадянство, який вступив в силу з 1 січня 2011 року. Відповідно до цього документу, на громадянство Угорщини може претендувати будь-яка особа, яка має угорське походження, володіє угорською мовою та не була раніше притягнута до кримінальної відповідальності. На території України цим критеріям теоретично відповідає більшість мешканців Закарпаття – біля 150 тисяч осіб. І угорська сторона робить все для того, щоб максимально заохотити їх до набуття нового статусу: усі необхідні бюрократичні процедури є спрощеними і безкоштовними.

Але це лише верхівка айсбергу. Справжнє занепокоєння викликає політика чинного уряду Угорщини у цьому напрямі. Одним з її проявів став дозвіл на використання пільг особам, які є громадянами цієї країни чи проходять процедуру набуття громадянства, що було заборонено раніше. До внесення відповідних поправок в угорське законодавство наприкінці минулого року, етнічні угорці, що проживають за межами Угорщини, отримували різноманітну допомогу: гранти на освіту, знижки на проїзд в країні тощо. Після зміни статусу – отримання угорського громадянства, ці особи мали б бути позбавлені цієї допомоги. Проте, її залишили, та ще й створили нову структуру – Фонд ім. Г.Бетлена, який буде розпоряджатися відповідними коштами. Пріоритетними об'єктами фінансування цього фонду стануть навчальні заклади з угорською мовою викладання та релігійні

установи. Особливістю діяльності фонду є його підзвітність уряду та встановлення обов'язкового відсотку його фінансування з державного бюджету країни.

Водночас, з початку нинішнього року також було відновлено роботу “Угорської постійної конференції”, що займалася питаннями етнічних угорців, які проживають за кордоном, і після відхилення на референдумі в Угорщині у 2004 р. можливості надання їм подвійного громадянства, фактично не функціонувала.

З першого погляду – нічого надзвичайного. Керівництво країни піклується про осіб з етнічним угорським корінням, які в силу різних, насамперед, історичних обставин опинилися на території інших держав. Крім України, великі угорські общини проживають також в Словаччині, Румунії, Сербії та інших країнах. При цьому, етнічні угорці не можуть стати причиною порушення їх територіальної цілісності, оскільки Угорщина є членом Європейського Союзу і за його правилами не повинна мати спірних питань по кордонах з сусідніми країнами.

Але, як завжди, проблеми криються в деталях. У нашому випадку – в самій суті угорського піклування. Окрім надання статусу громадянина Угорщини, на державному рівні заохочується виховання етнічних угорців за кордоном угорською мовою та у дусі угорських традицій (зокрема, у поточному році заплановане виділення біля 100 дол. на навчання однієї дитини в угорській дошкільній установі та біля 10 дол. на придбання угорських посібників для школярів). При цьому, створюються інші вигідні економічні умови для етнічних угорців. У такій ситуації у багатьох з них просто не виникає бажання володіти державною (українською) мовою, вже не говорячи про відчуття себе громадянином держави проживання. Підтримуючи етнічних угорців, керівництво Угорщини створює сильні національні меншини, що

у подальшому може мати своїм наслідком втручання у внутрішні справи країн, де вони проживають, зокрема, України.

Проте, як відомо, на кожну дію є своя протидія. І чи матиме угорський націоналізм в Україні якісь перспективи залежить від багатьох факторів: політична та економічна стабільність, а також об'єднання суспільства

навколо певних цінностей можуть створити такі умови, при яких усі українські громадяни незалежно від їх етнічного походження відчуватимуть Україну своїм рідним домом. І при цьому Угорщина залишиться не тільки нашим добрим сусідом, але й рівноправним партнером. Так, можливо, вже пора діяти?

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ РІВНИЙ ДОСТУП ГРОМАДЯН З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ДО ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ

СТАШИНА МАРИНА

ПОНОМАРЬОВА МАРИНА

1. Визначення проблеми/питання для аналізу:

1.1. Проблема для аналізу

а) формулювання проблеми: Як забезпечити рівний доступ громадян з обмеженими фізичними можливостями до виборчих дільниць;

б) замовник аналізу: Комітет Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів.

1.2. Симптоми проблемної ситуації:

1) економічні – додаткові витрати на створення спеціальних умов для громадян з обмеженими фізичними можливостями для реалізації їхнього права на свободу волевиявлення (встановлення пандусів, забезпечення додаткового освітлення приміщень, фінансування оплати праці людей, що будуть допомагати інвалідам, тощо);

2) соціальні – психологічна неготовність українського суспільства визнати громадян з обмеженими фізичними можливостями повноцінними членами суспільства;

3) політичні – необхідність залучення громадян з обмеженими фізичними можливостями як повноцінних членів суспільства до виборчого процесу.

1.3. Масштаби проблеми та її симптомів: В Україні проживає близько 3 мільйонів інвалідів (це складає приблизно

13% від загальної кількості всього дорослого населення України, що має право голосу).

1.4. Новизна проблеми: Проблема є передбачуваною, оскільки громадяни з обмеженими фізичними можливостями не мають можливості здійснювати волевиявлення в рівних умовах з тими громадянами, які можуть обходитися без сторонньої допомоги

1.5. Коротка історія питання: За часів СРСР проблеми інвалідів замовчувалися, про них воліли не говорити або говорили дуже мало. За період з 1991 року по 2010 рік ситуація майже не змінилася. За цей час про інвалідів згадували лише в особливо важливих випадках, коли від них поступали тривожні сигнали про критичність ситуації, заклики про допомогу. Але, як правило, вирішення питання обмежується обіцянками.

1.6. Законодавча й інституційна база здійснення чинної політики:

1) Конституція України;

2) Закон України «Про вибори Президента України»;

3) Закон України «Про вибори народних депутатів України»;

4) Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів»;

5) Закон України «Про основи соціальної

захищеності інвалідів в Україні»;

6) Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»;

7) Указ Президента України «Про забезпечення реалізації виборчих

прав громадян України, законності, прозорості та відкритості виборчого процесу на позачергових виборах до Верховної Ради України».

1.7. Нагальність вирішення: За роки незалежності в Україні не було зроблено істотних кроків щодо забезпечення рівного доступу громадян з обмеженими фізичними можливостями до виборчих дільниць. Остання президентська кампанія показала, що громадяни з обмеженими фізичними можливостями не мають іншого виходу, як подавати заявки для голосування на дому, що тягне за собою чисельні фальсифікації та підкуп голосів виборців.

2. Підстави для державного втручання. Порушення розділу III ст. 69, 70, 71 Конституції України.

3. Консультації (аналіз стейкхолдерів):

3.1. Організовані зацікавлені групи (групи інтересів поза державним сектором):

1. Громадські організації із захисту прав інвалідів – підтримують.

2. Міжнародні організації із захисту прав людини – підтримують.

3. Кандидати на виборні посади під час виборів президента, парламентських виборів, виборів до органів місцевого самоврядування – підтримують.

4. Лобісти виробників технічної продукції для забезпечення функціонування громадян з обмеженими можливостями.

3.2. Зацікавлені органи влади (структури державного сектору – з ними проводиться узгодження):

1. Комітет ВРУ у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів підтримує.

2. Комітет з питань охорони здоров'я – підтримує.

3. Міністерство охорони здоров'я – підтримує.

4. Комітет ВРУ з питань фінансів і банківської діяльності – частково підтримує.

5. Комітет ВРУ з питань соціальної

політики та праці – частково підтримує.

6. Міністерство праці і соціальної політики України – частково підтримує.

7. Центральна виборча комісія (ЦВК), територіальні виборчі комісії (ТВК) – частково підтримують.

8. Комітет ВРУ з питань бюджету – не підтримує.

9. Міністерство економіки України – не підтримує.

10. Міністерство фінансів України – не підтримує.

4. Моделювання проблеми:

4.1. Мета (цілі) розв'язання проблеми: забезпечення рівного доступу громадян з обмеженими фізичними можливостями до виборчих дільниць можливо завдяки зафіксованим в законодавстві механізмам здійснення права голосу. Законодавче закріплення процедури забезпечить вільне волевиявлення, елімінує фальсифікації і маніпулювання волевиявленням громадян з обмеженими фізичними можливостями, підвищить таким чином чесність прозорість виборчого процесу, забезпечить демократичність виборів і об'єктивність їх результатів.

4.2. Показники результативності: у випадку здійснення державної політики є стовідсоткове забезпечення громадян з обмеженими фізичними можливостями доступом до виборчих дільниць під час проведення президентських, парламентських виборів, а також виборів до місцевих органів влади.

В ході останньої президентської компанії лише на одній Дніпропетровщині було зареєстровано близько 35 тисяч заяв на голосування вдома, що становить 1–1,1% від загального числа виборців в області. Такі статистичні дані свідчать про те, що проведення голосування на дому може бути інструментом масових фальсифікацій волевиявлення громадян з обмеженими фізичними можливостями шляхом тиску, підкupu і просто спотворенням їхньої волі. Результатом таких дій є викривлення законного вибору громадян і, як наслідок, необ'єктивність результатів проведення виборів.

4.3. *Критерії досягнення цілей:* у випадку зміни державної політики стосовно голосування громадян з обмеженими фізичними можливостями є:

1. Кількісне зростання числа виборців, які спроможні взяти участь в голосуванні завдяки змінам, внесеним в законодавство.

2. Зростання явки до територіальних виборчих дільниць громадян з обмеженими фізичними можливостями.

3. Зменшення обсягу поданих заявок для голосування вдома.

4. Зменшення кількості членів територіальних виборчих комісій, яких залучено до проведення процедури голосування на дому громадянами з обмеженими фізичними можливостями. Вивільнення таким чином працівників територіальних виборчих комісій для надання допомоги громадянам з обмеженими фізичними можливостями безпосередньо на виборчій дільниці.

5. Зменшення числа випадків підкупу голосів виборців.

6. Зведення до мінімуму кількості випадків фальсифікацій на виборчих дільницях, зростання оцінок прозорості і чесності виборчого процесу.

4.4. *Обмеження:* при здійсненні альтернатив державної політики охоплюють різного роду фактори середовища, які впливають на вирішення проблемних питань. Так, для забезпечення рівного доступу громадян з обмеженими фізичними можливостями до виборчих дільниць необхідна реструктуризація системи проведення голосування людей з обмеженими фізичними можливостями, а це потребує досконалого вивчення фізичного середовища. Отже, *першим обмеженням* є людський ресурс, який би міг бути залученим до цього процесу, а також обмеження в часі, який необхідний для здійснення усіх підготовчих процедур перед проведенням чергових виборів. *Друге обмеження* – впровадження законодавчого забезпечення необхідності фінансування для здійснення громадянами з обмеженими фізичними можливостями їх волевиявлення згідно з політикою, яку пропонують альтернативні варіанти. Це обмеження стосується факторів політичного

середовища. *Третє обмеження* – відсутність спеціального технічного обладнання, яке є необхідним для пересування людей з обмеженими фізичними можливостями на виборчій дільниці, відсутність приборів і засобів полегшення процедури волевиявлення цієї категорії громадян на виборчій дільниці. Дане обмеження зачіпає соціальне й економічне середовище.

5. Альтернативні варіанти розв'язання проблеми:

5.1. *Варіант №1 (назва варіанту):* Статус КВО.

а) *Опис варіанту:* Збереження існуючого стану доступу громадян з обмеженими фізичними можливостями до виборчих дільниць.

б) *Потенційні переваги варіанту політики:* Громадяни з обмеженими фізичними можливостями мають певні труднощі із тим, щоб самостійно дістатися до виборчої дільниці. Дану перешкоду можна усунути шляхом надання громадянину з обмеженими фізичними можливостями допомоги з боку іншої особи, або шляхом подання відповідної заяви на ім'я голови дільничної виборчої комісії з проханням надати йому можливість проголосувати вдома.

в) *Потенційні недоліки варіанту політики:* Така ситуація може спровокувати чисельні фальсифікації та підкупи голосів громадян з обмеженими фізичними можливостями. Ще одним недоліком даної альтернативи є те, що далеко не кожен громадянин, що не може самостійно дістатися до виборчої дільниці, має можливість подати відповідну заяву про голосування на дому. Крім того, організація проведення голосування на дому потребує певних економічних затрат, що в умовах світової економічної кризи є неможливим. Отже, виникає необхідність у створенні більш прозорої системи голосування з мінімальними бюджетними витратами для громадян з обмеженими фізичними можливостями.

5.2. *Варіант №2 (назва варіанту):* Закріплення на час виборів за громадянами з обмеженими фізичними можливостями осіб, які будуть їм допомагати

а) *Опис варіанту:* На прохання людини,

що має інвалідність, при наданні заяви та копій відповідних документів, за нею закріплюється, особа, що буде надавати їй допомоги на період виборчої кампанії.

б) Потенційні переваги варіанту політики: Громадянам з обмеженими фізичними можливостями, що можуть дістатися до виборчої дільниці, але мають потребу в наданні допомоги з боку інших осіб, отримають можливість здійснювати волевиявлення в умовах звичайної виборчої дільниці.

в) Потенційні недоліки варіанту політики: Ризик надання особою, що допомагає громадянину з обмеженими фізичними можливостями, неякісної допомоги. Також до потенційних недоліків варто віднести й необхідність оплати праці цих осіб.

5.3. Варіант №3 (назва варіанту): Обладнання спеціальних виборчих дільниць для громадян з обмеженими фізичними можливостями.

а) Опис варіанту: Громадяни з обмеженими фізичними можливостями отримають можливість здійснювати волевиявлення в спеціальних умовах, адаптованих під їхні потреби.

б) Потенційні переваги варіанту політики: В разі запровадження даного варіанту громадяни з обмеженими фізичними можливостями отримають можливість здійснювати волевиявлення, не прибігаючи до сторонньої допомоги.

в) Потенційні недоліки варіанту політики: До першого недоліку можна віднести те, що далеко не всі громадяни з обмеженими фізичними можливостями можуть вийти за межі свого будинку. Крім того, обладнати спеціальні виборчі дільниці в кожному населеному пункті є неможливим через невелику кількість жителів в цілому, а заради одного-двох громадян в умовах світової економічної кризи витрата чималих коштів може стати нераціональною витратою коштів з державного бюджету.

6. Рекомендації та впровадження

6.1. Порівняльний аналіз:

Критерії	Оцінки варіантів (альтернатив) політики		
	варіант №1	варіант №2	варіант №3
Результативність	низька	середня	середня
Ефективність	1	2	2
Справедливість	1	2	1
Політична здійсненність	2	1	1
Адміністративна здійсненність	2	3	3
Рейтинг варіанту	6	8	7

6.2. Рекомендований варіант: Альтернатива №3 «Обладнання спеціальних виборчих дільниць для громадян з обмеженими фізичними можливостями».

6.3. Заходи щодо впровадження рекомендованого варіанту:

1) Внести на розгляд Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів пропозиції із змінами до ст. 77 Закону України Про вибори Президента України у такій редакції: *Для Виборців, які за станом здоров'я не можуть прибути до приміщення для голосування звичайної виборчої дільниці, мають бути обладнані спеціальні виборчі дільниці.*

2) Приміщення для голосування на спеціальній виборчій дільниці повинно мати відкритий доступ для членів виборчої комісії, кандидатів у народні депутати України, уповноважених осіб партій (блоків), офіційних спостерігачів та представників засобів масової інформації.

3) В приміщенні для голосування одну кабінку для таємного голосування облаштувати для голосування громадян з обмеженими фізичними можливостями. Врахувати, що ширина входу до такої кабіни повинна дорівнювати 110 см, але не менше 85 см, всередині кабіни має бути встановлений столик або поличка висотою не більше 75 см з простором знизу не менше 67 см для інвалідного візка громадянина з обмеженими фізичними можливостями.

Кроки до підвищення прозорості роботи Черкаської міської ради

МАКУХА МИКОЛА

Опис проблеми

Традиційно засідання Черкаської міської ради відвідує значна кількість журналістів і представників громадськості. Часто присутні нерозуміють суті питань у повній мірі, оскільки *не ознайомлені з текстами підготовлених проектів рішень*. Звичайно, відділ роботи ради роздає журналістам та бажаючим порядок денний, але з переліку відображених у ньому питань не можливо дізнатися про їх зміст. Оскільки сесію відвідують перш за все активні та зайняті люди, то вони не можуть дозволити собі провести весь свій робочий день на сесійному засіданні тільки для того, щоб заслуховувати доповіді та обговорення питань. Хоча у багатьох випадках суть питання можна зрозуміти тільки після обговорення. Складніша ситуація виникає у випадках, коли депутати не бажають обговорювати питання чи заслуховувати інформацію про нього, у цьому разі головуючий просто зачитує назву питання та його порядковий номер. У такій ситуації навіть при бажанні *не можливо зробити ніяких висновків по суті питання*.

Звичайно, з рішеннями ради можна ознайомитись на сайті міської ради, але на це ознайомлення треба чекати від одного до декількох тижнів. Варто зазначити, що зі змістом питань, які були ні затверджені, ні відхилені, *ознайомитись немає ніякої можливості*, адже у такому випадку проект рішення знову блукає кабінетами міської ради.

Таким чином, ми бачимо приклади, коли повз увагу журналістів проходять досить важливі для міста рішення. Як приклад таких неочікуваних проектів рішень можна згадати питання № 6, яке підіймали на сьомому пленарному засіданні. Відповідно до нього, депутати мали погодити вже розроблену містобудівну документацію на розташування житлового будинку безпосередньо перед школою № 17! У порядку денному це питання звучало так, що з його формулювання не було

зрозуміло суті питання, тому журналісти не звернули особливої уваги на нього. А оскільки це питання виносили у другій половині робочого дня, то їх, звичайно, на сесії вже не було. Відповідно, повідомити громадськість про таке резонансне питання не було кому. Це питання дуже важливе для міста і, судячи з реакції депутатів, для багатьох було теж новиною. Така ситуація не виняток, тому час від часу *поза увагою мешканців міста проходять такі життєво важливі рішення* як забудова скверу за драматичним театром чи побудова чергової заправок тощо.

Для упередження вищезазначених ситуацій міська влада має запроваджувати механізми прозорості політики, які дозволять громадськості своєчасно, а не по факту, дізнаватися про питання, які плануються до розгляду міської ради.

Кроки до підвищення рівня прозорості роботи міської ради

1. Повідомлення про дату, час і місце засідань міської ради необхідно *оприлюднювати на офіційному сайті міської ради* на спеціально відведеному і незмінному для цього місці. Це дасть можливість всім в рівних умовах вчасно дізнаватися про заплановані засідання міської ради.

Час відмовлятися від практики повідомлення виключно шляхом проведення електронної розсилки, адже ця форма роботи значно обмежує в правах тих громадян, яких немає в базі розсилки. Така ситуація суперечить 4 статті Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», відповідно до якої, міська рада діє на засадах гласності і підзвітності перед територіальною громадою. Та зовсім відмовлятися від розсилки не варто, її можна використовувати, але вже як додаткове дублювання для журналістів.

2. Потрібно забезпечити своєчасний *доступ громадськості до запланованого проекту порядку денного та узагальнених*

пропозицій і зауважень постійних комісій, окремих депутатів до нього. Реалізація цього завдання не потребує додаткових витрат, адже всі ці документи, відповідно до статті 11 пунктів 1 і 2 регламенту роботи Черкаської міської ради, вже мають бути готові за три дні до чергового засідання. Оскільки документи готують, то для виконання цієї пропозиції достатньо просто розміщувати ці документи на офіційному сайті міської ради.

3. Необхідно розміщувати на офіційному сайті інформацію про відвідування депутатами сесій міської ради.

Переваги для влади:

1. Підвищення рівня прозорості роботи.

2. Збільшення рівня довіри зі сторони журналістів, представників неурядових організацій і загалом мешканців міста.

3. Підвищення рівня популярності офіційного сайту, на якому розміщено важливу для громади інформацію.

4. Можливість уникнути скандалів, пов'язаних з прийняттям резонансних рішень, про які громада дізнається вже по факту.

Переваги для громади:

1. Можливість вчасно дізнатись про важливі питання, які мають розглядати на засіданнях ради.

2. Журналісти зможуть завчасно і в зручний спосіб дізнаватись про важливі для громади проекти рішень.

3. Відкритий доступ до запланованих проектів рішень міської ради.

4. Можливість спостереження за інтенсивністю та змістовністю роботи своїх обранців.

ПОЛІСЬКА АНАЛІТИКА

Щоквартальний інформаційно-аналітичний журнал

2/2011

Засновник - Чернігівська міська молодіжна громадська організація

«Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень»

Свідоцтво АОО №101077 від 12.10.2004 р.

Журнал зареєстрований Головним управлінням юстиції у Чернігівській області

Свідоцтво ЧГ № 431-80Р від 09.02.2009 р.

«Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень» був створений та зареєстрований в 2004 році як неурядовий аналітичний центр. Засновниками фонду стали науковці, державні службовці та викладачі вищих навчальних закладів м. Чернігова.

Метою створення та діяльності Фонду є сприяння становленню громадянського суспільства шляхом інтелектуальної та інформаційної підтримки процесів демократичних перетворень та економічних реформ в Україні, її інтеграції до загальноєвропейських структур, практичного здійснення міжнародних, загальнодержавних, регіональних та місцевих програм, спрямованих на поліпшення соціально-економічного становища і задоволення та захист своїх законних соціально-економічних та творчих інтересів.

Основними завданнями Фонду є:

- Проведення незалежних досліджень широкого спектру соціально-політичних проблем, прогнозування тенденцій розвитку політичної й економічної систем суспільства та впровадження результатів досліджень у практику;

- Проведення соціально-політичних заходів, спрямованих на розвиток громадської активності різних верств населення;

- Організація ефективної і демократичної взаємодії між засобами масової інформації, громадською думкою та органами державної влади;

- Налагодження співробітництва з аналітичними центрами, громадськими організаціями в Центральній та Східній Європі, інших країнах світового товариства для спільної реалізації проектів;

- Сприяння створенню структур аналітичного спрямування, підготовці спеціалістів, які володіють інструментарієм аналізу та прогнозування, стратегічного планування та моніторингу політичного та соціально-економічного розвитку держави та регіону;

- Сприяння покращенню нормативно-правового поля, що регулює розвиток міжнародного та транскордонного співробітництва;

- Сприяння пошуку потенційних інвесторів для суб'єктів господарської діяльності, створення відповідних баз даних, здійснення інформаційного забезпечення учасників інвестиційного процесу;

- Організація теоретичних та науково-практичних конференцій, семінарів, презентацій, дискусійних клубів за інтересами;

- Сприяння видавничій діяльності в сфері проведення незалежних досліджень;

- Проведення прикладних соціологічних досліджень;

- Сприяння здійсненню консультаційної, учбової та тренінгової діяльності.

Видавець - ФОП "Стельмах О.А.",

Свідоцтво: серія ВОО № 843465 від 14.12.2005 р.

Підписано до друку 10.06.2011 р. Віддруковано: редакційно-видавничим відділом

Чернігівського державного центру науково-технічної і економічної інформації,

14000, м. Чернігів, вул. П'ятницька, 39

Відповідальність за достовірність наведених даних покладається на авторів.

Редакція не несе відповідальності за достовірність інформації.

Передрук матеріалів тільки за погодженням з редакцією.

Матеріали друкуються українською та російською мовами.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

